

የርሱ ፡ ጽሑፍ ፡ ደግሞ ፡ ሳይታተም ፡ ቀርቶ ፡ በሆን ፡ ኖሮ ፡ የዚህ ፡ ሐውልት ፡ መኖር ፡ በፍጹም ፡ አይታወቅም ፡ ነበር ። እንደዚህም ፡ በዚህ ፡ ባህሪ ፡ ጊዜ ፡ በደቡብ ፡ ዐረብ ፡ እንደከተር ፡ ሪክማንስ ፡ ኢትዮጵያንና ፡ ዐረብን ፡ የሚያገናኝ ፡ አዳዲስ ፡ ታሪካዊ ፡ ሐውልት ፡ ማግኘት ፡ ዝምረቀል ። ከዚህም ፡ ጋር ፡ በኢትዮጵያና ፡ በፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ የሕብረት ፡ ሥራ ፡ የታሪካዊ ፡ መሣሪያና ፡ ሐውልት ፡ እየቆፈሩ ፡ የመረለግ ፡ ሥራ ፡ (አርኬኦሎጂ ፡) መዝሙሩ ፡ ደስ ፡ ያስኖል ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ ከዚህ ፡ ይበልጥ ፡ የሚያስቸግረው ፡ የንግሥተ ፡ ሰባና ፡ የቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ሙሉም ፡ በይሆን ፡ እንደነገሩ ፡ ሲገኝ ፡ ከቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ይኑኖ ፡ አምላክ ፡ ድረስ ፡ የተጣራ ፡ ሙሉ ፡ ታሪክ ፡ ያለው ፡ ንጉሥ ፡ የለም ። ከቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ እስከ ፡ ይኑኖ ፡ አምላክ ፡ ያለው ፡ ጊዜ ፡ ሰፊ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ሺ፪፻፺ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ ድረስ ፡ በዚህ ፡ ከ፪፻፺ ፡ ዓመት ፡ በሚበልጥ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ያለፉት ፡ የንግሥታቶቻችን ፡ ታሪክ ፡ የጥቁቶቹ ፡ የአብርሃ ፡ የካሌብ ፡ የገብረ ፡ መስቀል ፡ የላሊበላ ፡ የነአኑቶ ፡ ለአብ ፡ ጣልቃ ፡ እየገባ ፡ በሚያከራክር ፡ መንገድ ፡ በቲንቹ ፡ ሲገኝ ፡ የቀሩት ፡ ከስማቸው ፡ ዝርዝር ፡ በቀር ፡ ምን ፡ ሠርተው ፡ እንዳለፉ ፡ የሚናገር ፡ ታሪክ ፡ በፍጹም ፡ የላቸውም ። የስማቸውም ፡ ዝርዝር ፡ እርስ ፡ በርስ ፡ እየተፋለሰ ፡ ለማስማገት ፡ አስቸግሮ ፡ ይኖራል ። ይኸንንም ፡ ቀጥሎ ፡ በለው ፡ ምዕራፍ ፡ ላይ ፡ እንገነዘባለን ።

ምዕራፍ ፡ ፴፫ ።

የንግሥታት ፡ ስምና ፡ የዝርዝር ፡ ልዩነት ።

በምዕራፍ ፡ ፫ ፡ በምዕራፍ ፡ ፳፪ ፡ እንዳመለከትነው ፡ በገራችን ፡ የንግሥታት ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በደንብ ፡ በየዘመኑ ፡ መጻፍ ፡ የዝምረው ፡ ከአፄ ፡ አምደ ፡ ጽዮን ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ ነው ። አፄ ፡ አምደ ፡ ጽዮን ፡ የነበረበት ፡ ጊዜ ፡ ሺ፪፻፺፯-ሺ፫፻፳፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ነው ። በዚህ ፡ ዘመን ፡ የነበሩ ፡ ከዚህም ፡ ዘመን ፡ ቀጥሎ ፡ የተነሡ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ከሀናት ፡ መነኮሳት ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓቶች ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛዛት ፡ እጩዎች ፡ የጊዜያቸውን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ መጻፍ ፡ ሲዝምሩ ፡ ነገሩን ፡ ከሥር ፡ ለማምጣት ፡ እንደሞከሩ ፡ በአጻጻፋቸው ፡ ያስታውቃል ። ሲዝምሩ ፡ በዘመኑ ፡ እንደተለመደው ፡ አጻጻፍ ፡ «በስመ ፡ አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ፩ዱ ፡ አምላክ ፡ ንዌጥን ፡ ወይም ፡ ንጽሕፍ ፡ በረድኤተ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዜና ፡ ልደቶሙ ፡ ወይም ፡ ዜና ፡ ጉልቆሙ ፡ አምላካም ፡ እስከ ፡ ይእዚ» ፡ ይሉና ፡ የዘሩን ፡ ትውልድ ፡ አካም ፡ ሴትን ፡ ወለደ ፡ ሴት ፡ ሄኖስን ፡ ወለደ ፡ እያሉ ፡ ይቀጥላሉ ። የዚህም ፡ የዘር ፡ ትውልድ ፡ ከብሉይ ፡ ኪዳን ፡ ከዘፍጥረት ፡ ምዕራፍ ፡ ፲-ከሐዲስ ፡ ኪዳን ፡ ከሉቃስ ፡ ወንጌል ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ፡ ከማቴዎስ ፡ ወንጌል ፡ ምዕራፍ ፡ ፩ ፡ ላይ ፡ የተገኘ ፡ ነው ። ከዚያ ፡ ወስደው ፡ ያገራችን ፡ ሊቃውንት ፡ እስከ ፡ ሰሎሞን ፡ የሚያደርሱት ፡ የዘር ፡ ግንድ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ በለው ፡ ዓይነት ፡ ነው ።

ስኛ : አዳም :
 ፀኛ : ሴት :
 ቮኛ : ሄኖስ :
 ፀኛ : ቃይናን :
 ፭ኛ : መላልኤል :
 ሸኛ : ያሬድ :
 ሺኛ : ሄኖክ :
 ሸኛ : ማቱሳላ :
 ፱ኛ : ላሚህ :
 ፲ኛ : ኖህ :
 ፲፩ኛ : ሴም :

፲፪ኛ : አርፋክሳድ :
 ፲፫ኛ : ቃይናን : (1)
 ፲፬ኛ : ሳላ :
 ፲፭ኛ : ኤበር :
 ፲፮ኛ : ፋሌቅ :
 ፲፯ኛ : ራግው :
 ፲፰ኛ : ሴሩህ :
 ፲፱ኛ : ናኮል :
 ፳ኛ : ታራ :
 ፳፩ኛ : አብርሃም :
 ፳፪ኛ : ይስሐቅ :

፳፫ኛ : ያዕቆብ :
 ፳፬ኛ : ይሁዳ :
 ፳፭ኛ : ፋሪስ :
 ፳፮ኛ : ኤስሮም :
 ፳፯ኛ : አራም :
 ፳፰ኛ : አሚናዳብ :
 ፳፱ኛ : ነአሶን :
 ፴ኛ : ሰልሞን :
 ፴፩ኛ : ቦኤዝ :
 ፴፪ኛ : አዲቤድ :
 ፴፫ኛ : ዕሤይ :
 ፴፬ኛ : ዳዊት :
 ፴፭ኛ : ሰሎሞን :

እስከዚህ : ድረስ : ያለው : ዝርዝር : በፍጹም : አስቸጋሪ : ነገር : የለበትም ።
 ስሕተት : ቢኖርበትም : በይኖርበትም : ከዚያው : ከብሉይና : ከሐዲስ : የተገኘ :
 ነው ። ዝርዝሩም ፤ የተፈለገው : ታሪክ : ነገሥታችን : እንደሚለው : ለኢትዮጵያ :
 ነገሥታት : የዘር ፤ ግንድ : የሆነው : ቀዳማዊ : ምኒልክ : ከሰሎሞን : ስለተወለደ :
 የሰሎሞንን : የዘር : ግንድ : በመፈለግ : ነው : እንጂ : ከአዳም : እስከ : ሰሎሞን :
 በንድ : ቅርንጫፍ : የወረደው : ሐረግ : ለሙሉ : ለኢትዮጵያ : ታሪክ : አስፈላጊነቱ :
 ከፍ : ያለ : አልነበረም ።

እንደ : ታሪኩ : በኢትዮጵያ : ነገሥታት : የስም : ዝርዝር : ላይ : በጣም :
 ችግር : ያለው : ከቀዳማዊ : ምኒልክ : እስከ : በዚያ ፤ ከባዚን : እስከ : አብርሃ :
 (ኢዛና) ፤ ከአብርሃ : እስከ : ድልነዳድ : ወይም : እስከ : መራ : ተክለ : ሃይማኖት :
 (ዛጉዬ) ፤ ከመራ : ተክለ : ሃይማኖት : እስከ : ይኩኖ : አምላክ : አራት : ዘመን :
 ላይ : በተከፈለው : ውስጥ : በሚገኙት : ነገሥታት : ስም : ላይ : ነው ።

ብዙ : ጊዜ : እንደተባለው : የነገሥታት : ዜና : መዋዕል : በደንብ : መጻፍ :
 የገጠመረው : ከዓምደ : ጽዮን : ጊዜ : ዝምሮ : ሲሆን : ከዚያ : በፊት : ያለውን :
 ታሪክ : ነገሥቱም : ክብረ : ነገሥቱም : የነገሥታቱም : ዝርዝር : የተዘጋጀው :
 በወሬና : በጥየቃ : ወሬና : ታሪኩም : ከላይ : ዝምሮ : በቃል : እየተነገረ ፤ ሲወ :
 ርድ : ሲዋረድ : የመጣ : ሳይሆን : አይቀርም ። ይኸንጉ : ከ፲፬ኛው : መቶ : ዓመት :
 ምሕረት : ወዲህ ፤ በየጊዜው : የተነሡ : አባቶቻችን : መነኮሳት ፤ ዓቃቤ : ሰዓ :
 ቶች ፤ ጸሐፍተ : ትእዛዛት : . . . የቤተ : ክህነት : ሰዎች : ስለሆኑ : ዝርዝሩን ፤
 እንደተቻላቸው : ጽፈው : ታሪኩን : አግኝተው : የታሪክ : ንግግር : ለሚጨምሩ :
 ለት : ለምሳሌ : እንደ : ንገሥተ : ሳባና : እንደ : ምኒልክ : እንደ : አብርሃና : አጽብሐ :
 እንደ : ክሌብ : እንደ : ቅዱስ : ላሊበላና : እንደ : ቅዱስ : ነአኩቶ : ለአብ : ላሉት :
 ታሪካቸውን : ሲተርኩላቸው : አብዛኛ : ጊዜ : በደረቅ : ታሪክ : ፈንታ : በመጽሐፍ :

(1) ዘፍ : ም : ፲ : ይዘለዋል : ሱቃስ : ምዕራፍ : ፫ : ይጨምረዋል ።

ቅዱስ ፡ ቃላትና ፡ በመንፈሳዊ ፡ አነጋገር ፡ ቀርጸው ፡ የትሩፋትና ፡ የምነና ፡ ሥራ
 ቸውን ፡ አድምቀው ፡ ይጽፋላቸዋል ። ይኸም ፡ አጻጻፍ ፡ ለዚያ ፡ ለነበሩበት ፡ ዘመን ፡
 የተገባና ፡ ያማረ ፡ ሆኖ ፡ ስለሚታይ ፡ ሁኔታውን ፤ ከመግለጽ ፡ በቀር ፡ የዚያን ፡ ጊዜ ፡
 አጻጻፍ ፡ እንደ ፡ ዛሬ ፡ ዘመን ፡ አጻጻፍ ፡ ለምን ፡ አልሆነም ፡ ብሎ ፡ መንቀፍ ፡ ስቶ ፡ አይቻ
 ልም ። ከአብርሃ ፡ እስከ ፡ ይኸኖ ፡ አምላክ ፡ ካሉት ፡ ውስጥ ፡ አንዳንዶቹ ፡ እንደ ፡
 አብርሃ ፡ እንደ ፡ ካሉብ ፡ እንደ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ እንደ ፡ ላሊበላ ፡ እንደ ፡ ነክኩቶ ፡
 ለአብ ፡ ያሉት ፡ በራሳቸው ፡ ወይም ፡ በዘመናቸው ፡ ከነበሩት ፡ ከአበው ፡ ቅዱሳን ፡
 ለምሳሌ ፡ የካሉብ ፡ ከአባ ፡ ጳጳሳዊ ፤ የገብረ ፡ መስቀል ፡ ከአቡነ ፡ አረጋዊና ፡
 ከያሬድ ፡ ገድልና ፡ ድርሳን ፡ ጋር ፡ ተደባልቆ ፡ ሲጻፍ ፡ በዚያ ፡ ውስጥ ፡ ዛሬ ፡ ደረቅ ፡
 ታሪክ ፡ ለማግኘት ፡ በንባብ ፡ ሁሉንም ፡ መዝለቅ ፡ ብንችል ፡ የምናገኘው ፡ ታሪ
 ካዊ ፡ ንግግር ፡ መጠኑ ፡ በጣም ፡ ያነሠ ፡ ነው ። ደግሞ ፡ ስላንዱ ፡ ንጉሥ ፡ የአ
 ንዱ ፡ አውራጃ ፡ ጸሐፊ ፡ የሚለው ፡ በሌላው ፡ አውራጃ ፡ ሌላው ፡ ጸሐፊ ፡ ከሚ
 ለው ፡ ጋር ፡ ስለማይገናኝ ፡ የነገሥታቱ ፡ ዝርዝር ፡ በሦስት ፡ ዓይነት ፡ ከዚያም ፡
 በበለጠ ፡ ተለያይቶ ፡ ይገኛል ። በመጠኑ ፡ እንደ ፡ ነገሩ ፡ ከድርሳንና ፡ ከገድል ፡ ከታ
 ሪክ ፡ ነገሥትና ፡ ከሐውልት ፡ ላይ ፡ የታወቁት ፡ የአፊላስ ፡ የአብርሃና ፡ የአጽብሐ ፡
 የዓልአሜዳና ፡ የካሉብ ፡ የገብረ ፡ መስቀልና ፡ የአርማሕ ፡ የላሊበላና ፡ የነክኩቶ ፡
 ለአብ ፡ ሲገኝ ፡ በብዙ ፡ የሚቆጠሩ ፡ ነገሥታት ፡ በዘመናቸው ፡ ብዙ ፡ ታሪካዊ ፡
 ሥራ ፡ መሥራታቸው ፡ ሳይቀር ፡ ለኋለኞቹ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ታሪካቸውና ፡ ዝናቸው ፡
 ሳይደርሳቸው ፡ ስለቀረ ፡ በፍጹም ፡ ታሪካቸው ፡ ያልተጻፈና ፡ ምን ፡ እንደ ፡ ሠሩ ፡ የማ
 ይታወቁ ፡ ነገሥታት ፡ ሞልተዋል ። ለምሳሌ ፡ ከአብርሃ ፡ በፊት ፡ ያሉት ፡ የአክሱም ፡
 ነገሥታት ፡ ዛሬ ፡ ፈረንጆች ፡ ስማቸውንና ፡ ቲንሽ ፡ ታሪክም ፡ በዘመናቸው ፡ ካሠሩት ፡
 ሐውልትና ፡ ገንዘብ ፡ ላይ ፤ እየለቀሙ ፡ ዘስቃሌስ ፡ (ዘአቅሌ) ፡ አፊላስ ፡ ሞዜባ ፡
 አንዲቢስ ፡ ስምብሩትስ ፡ ለሚባሉት ፡ ከማግኘታቸው ፡ በቀር ፡ የሌሎቹ ፡ የብዙው ፡
 መቶ ፡ ዓመት ፡ ታሪክ ፡ እንደዚሁ ፡ ቀርቷል ። የዛጉዬዎች ፡ በሙሉ ፡ ከመራ ፡
 ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ እስከ ፡ ነክኩቶ ፡ ለአብ ፡ ያለው ፡ ዘመን ፡ ከሦስት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡
 ይበልጣል ። ገድላቸውን ፡ መሠረት ፡ አድርገን ፡ ከውስጡ ፡ ለቅመን ፡ ለላሊበላና ፡ ለነ
 አኩቶ ፡ ለአብ ፡ ካላገኘን ፡ በቀር ፡ የቀሩት ፡ ታሪካቸውና ፡ ሥራቸው ፡ በሙሉ ፡ ጠፍ
 ቷል ። የገሚሶቹ ፡ ሥራቸውና ፡ ታሪካቸው ፡ ሲጠፋ ፡ የተገኘው ፡ ደግሞ ፡ ለማቸውና ፡
 የነበሩበት ፡ ዘመን ፡ እንኳን ፡ አልስማማና ፡ አልጋጠም ፡ እያለ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡
 አስቸግሯል ።

እስከ ፡ ዛሬ ፡ ከነገደ ፡ ካምና ፡ ከነገደ ፡ የቅጣን ፡ ወገኖች ፡ የሆኑ ፡ ነገሥታት ፡
 እየተባሉ ፡ በግዕዝና ፡ በአማርኛ ፡ በታተመውም ፡ በልታተመውም ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡
 ተዘርዝሮ ፡ የምናየው ፡ ሁሉ ፡ የናፓታና ፡ የመርዌ ፡ ታሪክ ፡ ከአክሱም ፡ ጋር ፡ ስናነ
 በውና ፡ ስናናብበው ፡ ከነ ፡ ዘመኑ ፡ የተደበላለቀ ፡ መሆኑን ፡ በለፈው ፡ አመልክተ
 ፍል ። የኑብያው ፡ የናፓታና ፡ የመርዌ ፡ ነገሥታት ፡ እነ ፡ ፒያንኪ ፡ እነ ፡ ሕንደኬ ፡
 እንደ ፡ አክሱም ፡ ነገሥታት ፡ የአክሱሞቹ ፡ ወይም ፡ የሳባዎቹ ፡ እነ ፡ ንግሥተ ፡
 ሳባ ፡ እነ ፡ ምኒልክ ፡ በነዚያ ፡ ዝርዝር ፡ ውስጥ ፡ እየተሰበጠሩ ፡ ገብተዋል ፡ በም
 ዕራፍ ፡ ፲ና ፡ ፲፩ ፡ ላለው ፡ ለፒያንኪ ፡ አብራሊዮስ ፡ በምዕራፍ ፡ ፲፬ ፡ ላይ ፡ ለሚገ

ነው ፡ ለታርሐቃ ፡ ወረደ ፡ ነጋሽ ፤ ለአስፐርታ ፡ ዘዋሬ ፡ ንብረት ፤ የሚል ፡ ሥያሜ ፤ ተጨምሮላቸው ፡ ከንጻንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ለምሳሌ ፡ ከዋዜማ ፡ ላይ ፡ እናያለን ፤ እነዚህ ፡ ነገሥታት ፡ የናፓታና ፡ የመርዌ ፡ ነገሥታት ፡ የነበሩ ፡ ሥልጣኔና ፡ ልማታቸው ፡ ሃይማኖታቸው ፡ ከግብፅ ፡ የተወሰደ ፤ ሬደላቸውና ፡ ጽሕፈታቸውም ፡ ከሳባው ፡ ሬደልና ፡ ቋንቋ ፡ ከአክሱሙ ፡ የግዕዝ ፡ ጽሕፈት ፡ ጋር ፡ የማይዛመድ ፡ ነው ። በታርሐቃ ፡ ጊዜ ፡ ገነነ ፡ ከሚባለው ፡ የደሞቲክ ፡ ጽሕፈትም ፡ ጋር ፡ የተራራቀ ፡ ሲሆን ፡ ለነዚህ ፡ ነገሥታት ፡ አብራሃም ፡ ወረደ ፡ ነጋሽ ፡ ዘዋሬ ፡ ንብረት ፡ የሚባል ፡ የግዕዝና ፡ የአማርኛ ፡ የሚመስል ፡ ስም ፡ መጨመሩ ፡ ገና ፡ አልገባኝም ። እነ ፡ ፒያንኪ ፡ እነ ታርሐቃ ፡ በናፓታና ፡ በግብፅ ፡ የፈርዖንነት ፡ ሥልጣን ፡ በያዙበት ፡ ጊዜ ፡ ምናልባት ፡ የነርሱ ፡ ጦር ፡ እስከ ፡ ትግሬ ፡ ደርሶ ፡ መዝረፉና ፡ ማስገበሩ ፡ ባይቀር ፡ የነርሱ ፡ ስም ፡ ከአክሱም ፡ ነገሥታት ፡ ስም ፡ ጋር ፡ እየገባ ፡ የተጻፈ ፡ እንደሆነ ፡ አንዱ ፡ ስው ፡ በብዙ ፡ አገር ፡ ታሪክ ፡ በጻፍ ፡ እንኳን ፡ ግድ ፡ የለም ፡ በዘርም ፡ ያው ፡ የኩሽ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዘር ፡ ነው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በነርሱ ፡ ዘመን ፡ የአክሱም ፡ መንግሥት ፡ ገና ፡ ሳይቆም ፡ ሕዝቡ ፡ በየገንዱ ፡ ተበታትኖ ፡ የሚኖር ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ሳይሰገዝ ፡ አይቀርም ። ወይም ፡ የራሳቸው ፡ የኑብያውና ፡ የግብፁ ፡ ወገናቸው ፡ ፒያንኪ ፡ ታርሐቃ ፡ አስፐርታ ፡ ሲላቸው ፡ በትግሬና ፡ በአክሱም ፡ ያሉት ፡ አግዓዝያን ፡ እንደራሳቸው ፡ የሥያሜና ፡ የአጠራር ፡ ልማድ ፡ አብራሃም ፡ ወረደ ፡ ነጋሽ ፤ ዘዋሬ ፡ ንብረት ፡ ብለዋቸው ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይኸን ፡ በመሳሰለ ፡ ግልጽ ፡ ሆኖ ፡ የማይታይና ፡ ማስረጃውን ፡ በትክክል ፡ ማቅረብ ፡ የማይቻል ፡ ብዙ ፡ ጥርጥር ፡ ስለአለበት፤ እኔ ፡ ራሴ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ አቀርባለሁ ፡ ብዬ ፡ ደክሜ ፡ ነበር ፡ ዳሩ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ብደክምበት ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ይኸን ፡ ዝርዝር ፡ ካወጡት ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ አሻሽዬ ፡ የማቀርበው ፡ ነገር ፡ የለም ።

ከአገራችን ፡ በየጊዜው ፡ እየተሰበሰበ ፡ ወደፊረንጅ ፡ አገር ፡ ወጥቶ ፡ በደንብ ፡ የተቀመጠውን ፡ ጽሑፋችንን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱንም ፡ ክብረ ፡ ነገሥቱንም ፡ ገድልና ፡ ድርሳኑንም ፡ በጥንቃቄ ፡ እየመረመሩ ፡ ቀድሞ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ተቀምጠው ፡ ወዳገራቸው ፡ ሲመለሱ ፡ እነብሩስ ፡ እነሶልት ፡ እነሩፔል ፡ . . . ፡ ከጎንደርና ፡ ከአክሱም ፡ ገልብጠው ፡ የወሰዱትንም፤ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ እያስተያዩ ፡ ደንበኛ ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ለማበጀት ፡ የደከሙት ፡ ብዙዎችናቸው ። ከነዚህም ፡ የሚታወሱት፤ ባሌት ፡ ረኔ ፤ ዋሊስ ፡ ባጅ ፤ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፤ ኤ ፡ ድሩወ ፤ ሙሴ ፡ ሙለር ፤ አጉስት ፡ ዲልማን ፤ . . . ፡ ናቸው ። ከነዚህ ፡ መካከል፤ በበለጠ ፡ የደከሙበት ፡ የቀረውም ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ እየተመለከተ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ የሰጠው ፡ በመጨረሻ ፡ የጠራናቸው ፡ ሙሴ ፡ አጉስት ፡ ዲልማን ፤ (AUGUSTE DILLMANN) የሚባሉት ፡ የጀርመን ፡ ተወላጅና ፡ የግዕዝ ፡ ሊቀ ፡ ያዘጋጁት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ነው ። እሳቸውም ፡ ስለግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ስለሰዋሰው ፡ ስለታሪክም ፡ ብዙ ፡ መጻሕፍት ፡ እንዳወጡ ፤ ከብዙ ሌተ ፡ መጻሕፍት ፡

ይልቁንም : ከሎንዶን : ቤተ መጻሕፍት : እየለቀመ : ያዘጋጁት : የነገሥታት : ዝርዝርና : የመጻሕፍቶቻችን : ዓይነት : በተመልካች : ዘንድ : ቁም : ነገርን : አግኝቷል።

ከዚህ : በፊት : እንዳመለከትሁት : ግማሹ : ታሪክ : ነገሥት : ንግሥተ : ሳባ : ምኒልክ : ካለ በኋላ : ከምኒልክ : ሀንድዮን : ስለሚያስከትል : ሌላው : ደግሞ : ከምኒልክ : ሀንድዮን : ትቶ : ቶማይን : የቀረው : ደግሞ : ባራኪድን : ስለሚያስከትል : በአንድ : ሐረግ : የሚወርድ : የነገሥታት : የስም : ዝርዝር : በማዘጋጀት : ፈንታ : ሁኔታውን : በትክክል : ለማሳየት : ሲሉ : በ : A. B. C. : ፊደል : እሦስት : ላይ : ከፍለው : ጻፉት ። በዚህ : መሠረት : ሙሴ : ካንቲ : ሮሲኒና : ሙሴ : ድሩወ : (DROUIN) : የነገሥታቶቻችንን : አጭር : ታሪክና : ሙሉ : ዝርዝራቸውን : እየጻፉ : አሳትመው : ይገኛል።

ሙሴ : ዲላማን : በ፫ዓይነት : ያዘጋጁት : የነገሥታት : ዝርዝር ።

ተርታ	A	የግዛት ልብ ሰጫ	ተርታ	B	ተርታ	C
	አርፎ :	፬፻				
	አንጋቦ :	፪፻				
	ግዳር :	፩፻				
	ስባዶ : (ስባትሱ ሳባ)	፶				
	ቀዋስያ :	፩				
	ማክዳ : (ንግሥተ ሳባ)	፶				
፩	አብን : አል : ሐኪም : ምኒ	፳፭	፩	አብን ሐኪም : የሰሎሞን ልጅ :	፩	አብን አል ሐኪም የሰሎሞን ልጅ
፪	ሀንዳድዮ :	፩	፪	ቶማይ :	፪	ባራኪድ :
፫	ዓውደ : ዓመት :	፲፩	፫	ዘግዳር :	፫	አብራምዮስ :
፬	አውስዮ :	፫	፬	አክሱማይ :	፬	ታዜና :
፭	ጳውሊ :	፴፩	፭	አውስዮ :	፭	ፓዜና :
፮	ገሥዮ :	፳ ሰዓት	፮	ተሀዋስያ :	፮	ቃሌዛ :
፯	መወጥ :	፰	፯	አብራላዮስ :	፯	ወረደ : ፀሐይ :
፰	በሐሰ :	፱	፰	ወረደ : ፀሐይ :	፰	ደንገሽ :
፱	ታውዳ : (ካውዳ)	፪	፱	ሀንድዮ :	፱	ታዜን :
፲	ቀነዝ :	፲	፲	ወረደ : ነጋሽ :	፲	ፓዜን :
፲፩	ሐዲና :	፱	፲፩	አውስዮ :	፲፩	ዳሌዝ :
፲፪	ወዝሀ : (ወንሀ) :	፩	፲፪	ኤላልዮን :	፲፪	ጉም :
፲፫	ሐዲር : (ሐዲና) :	፪	፲፫	ቶማ : ጽዮን :	፲፫	አስጉምጉም :
፲፬	ካላስ :	፯	፲፬	ገሥዮ :	፲፬	ለትም :
፲፭	ስትዮ :	፲፯	፲፭	አውጥጥ :	፲፭	ተላተም :
፲፮	ፊልያ :	፳፮	፲፮	ዘዋሬ : ንብረት :	፲፮	አብርሃ :
፲፯	አገልቡ :	፫	፲፯	ስፋይ :	፲፯	ገፋ :

፲፰	አወሰና	፩	፲፰	ረምሐይ :	፲፰	ባድገዛ :
፲፱	ቢርዋስ :	፳፱	፲፱	ሐንዲ	፲፱	ዘርገዛ :
፳	ማህሲ :	፩	፳	ስፌልያ :	፳	ማድመን :
፳፩	ብእሲ : ባዚን : (ባን	፲፯	፳፩	አገልቡል :	፳፩	ውድም :
	ገወ : በ፰ኛው :		፳፪	በዋውል :	፳፪	ግርማ : አስፈራ :
	ዓመት : ክርስቶስ :		፳፫	በወሪስ :	፳፫	ለብ : ደግሀራ :
	ተወለደ) ።		፳፬	መሐሴ :	፳፬	ኤንዛይቆራ :
			፳፭	ናልኬ :	፳፭	ናግኼራ :
			፳፮	ባዚን : (እርሱም :	፳፮	ሕዝብ : አርዕድ :
				በነገወ : በ፰ኛው :	፳፯	ባሕር : አርአድ :
				ዓመት :	፳፰	ማዕከለ : ውድም :
				ክርስቶስ : ተወለደ) ።	፳፱	ባሕር : ውድም :
					፴	ባዚን :

ከክርስቶስ : ልደት : በኋላ : የነገሡት : ነገሥታት ።

A		ዘመን :	B		C	
፩	ወርጡ :	፳፯	፩	ጽንፈ : አርአድ :	፩	ጽንፈ : አሰግድ :
፪	ላአስ :	፲	፪	ባሕር : አሰግድ :	፪	ባሕር : አሰግድ :
፫	ሙሴንሀ :	፯	፫	ግርማ : አስፈራ :	፫	ግርማ : አስፈራ :
፬	ወጥዋ :	፱	፬	ወርንይ :	፬	ስርዓዳ :
፭	አድገለ :	፲ ¹ ₂	፭	ዘርዓይ :	፭	ካነሉ : ጽዮን :
፮	አግባ :	፲ ¹ ₂	፮	ሱብአ : አሰግድ :	፮	ወርንይ :
፯	ማሲስ :	፯	፯	ጽዮን : ግዛ :	፯	ዘራይ :
፰	ሐቅሌ :	፲፫	፰	አግዳር :	፰	በጋማይ :
፱	ድማሔ :	፲	፱	ጽንፈ : ወይም ሰይፈ : ካርዕድ :	፱	ጃን : አሰግድ :
፲	አውጥጥ :	፪	፲	አብርሃና : እጽብሐ :	፲	ጽዮን : ሕግዛ :
፲፩	አለአውዳ : ኤላላድ :	፴		በነርሱም ጊዜ : ክርስቶስ :	፲፩	መውአል : ገንሀ :
፲፪	ዘግን : ና : ረማ :	፰		አባ : ሰላማ : አመጡ ።	፲፪	ሰይፈ : አርአድ :
፲፫	ጋፋሊ : (ጋራሌ) :	፩			፲፫	አግዳር :
፲፬	ብእሲ : ሰርቅ :	፱			፲፬	አብርሃና : እጽብሐ :
፲፭	እለ : አገንገን :	፳፯				ወንድማማቾች :
፲፮	እለ : ሐርካ :	፳፩				
፲፯	ብእሲ : ፀዊራ : (ዓዌዛ) :	፩				
፲፰	ዘወክና : { መንፈቅ :	፲ ¹ ₂				
፲፱	(ሐዳስ፩) :					
፳	እለ : ሰገል : (እለእገል) :	፫				
፳፩	እለ : አስፈሐ :	፲፬				
፳፪	እለ : ጽጋብ :	፳፫				
፳፫	እለ : ሰምራ :	፫				

፳፬	አለ : አይባ :	፲፮
፳፭	አለ : እስከንዳ :	፴፯
፳፮	አለ : ጸሐም :	፱
፳፯	አለ : ሳን :	፲፫
፳፰	አለ : አይጋ :	፲፰
፳፱	አለ : ዓሜዳ :	፵ ¹ ₂
፴	አለ : አሕዩዋ :	፫
፴፩	አለ : አብርሃ : እስ : እጽብሐ :	፳፯ ¹ ₂

1 ከባድ፣ እስከ፣ ሐዳስ፣ ድረስ፣ ባንዳንዶች፣ ዝርዝር፣ ከስማቸው፣ በፊት፣ ዘ፣ ይከተል፣ የነበረው፣ አሁን፣ አለ፣ ሲከተል፣ እናያለን ።

A				B		C	
፩	አለ : አብርሃ ።	፲፪	፩	አስፍሐ :	፩	አስፍሐ :	
፪	አለ : አስፍሐ :	፲፫	፪	አርፍድ :	፪	አርፍድ :	
፫	አለ : ሣህል :	፲፬	፫	አሞሴ :	፫	አሞሴ :	
፬	አለ : አድጋና :	፲፭	፬	ሳላዶባ :	፬	አርዕድ :	
፭	አለ : ረታ : (ርትዕ)	፲፮	፭	አል : ዓሜዳ :	፭	ሳላዶባ :	
፮	አስፍሐ :	፲፯	፮	ታዜና :	፮	አላሜዳ :	
፯	አለ : እጽብሐ :	፲፰	፯	ክሌብ :	፯	ታዜና :	
፰	አለ : ዓሜዳ :	፲፱	፰	ገብረ : መስቀል :	፰	ክሌብ :	
፱	አለ : አብርሃ :	፳	፱	ቆስጠንጢኖስ :	፱	ገብረ : መስቀል :	
፳	አለ : ሣህል :	፳፩	፳	ወሰን : ሰገድ :	፳	ቆስጠንጢኖስ :	
፳፩	አለ : ገበዝ :	፳፪	፳፩	ፍሬ : ሠናይ :	፳፩	ባዝጋር :	
፳፪	አለ : ሣህል :	፳፫	፳፪	አድርአዝ :	፳፪	አስፍሐ :	
፳፫	አለ : አጽባኤ :	፳፬	፳፫	ኤክለውድም :	፳፫	አርማህ :	
፳፬	አስፍሐ : እስ : አይጋና :	፳፭	፳፬	ግርማ : አስፈር :	፳፬	ጃን : አስፋ-ሐ :	
፳፭	አለ : ጸሐም :	፳፮	፳፭	ዝርጋዝ :	፳፮	ጃን : አስገድ :	
፳፮	አለ : ዓሚዳ :	፳፯	፳፮	ድግና : ሚካኤል :	፳፯	ፍሬ : ሠናይ :	
፳፯	አለ : ሣህል :	፳፰	፳፯	ባሕር : ኢክላ :	፳፰	አዳራዝ :	
፳፰	አለ : ጽባሕ :	፳፱	፳፰	ጉም :	፳፱	አይዙር :	
፳፱	አለ : ጸሐም :	፴	፳፱	አስጉምጉም :	፴	ድልጎዳድ :	
፴	አለ : ገበዝ :	፴፩	፴	ላትም :	፴፩	ማዳይ :	
፴፩	አጋቤና : ለይ :	፴፪	፴፩	ተላተም :	፴፪	እሳቶ : (ጉዲት) :	
፴፪	አለ : ዓሜዳ :	፴፫	፴፪	አዳ : ጉሽ :	፴፫	አንበሳ : ውድም :	
፴፫	ያዕቆብና : ዳዊት :	፴፬	፴፫	አይዙር :	፴፬	ጌለ : ውድም :	
፴፬	አርማህ :	፴፭	፴፬	ድድም :	፴፭	ግርማ : አስፈራ :	
፴፭	ዚታና :	፴፮	፴፭	ውድድም :	፴፮	ዛርጋዝ :	
፴፮	ያዕቆብ :	፴፯	፴፮	ውድም : አስፈራ :	፴፯	ድግና : ሚካኤል :	
፴፯	ቆስጠንጢኖስ :	፴፰	፴፯	አርማህ :	፴፰	ባዳጋዝ :	
፴፰	ቤተ : እስራኤል :	፴፱	፴፰	ድግናጃን :	፴፱	አርማሕ :	
፴፱	ገብረ : መስቀል :	፵	፴፱	ግዳ : ጃን :	፵	ሰቢናሐኒ :	
				አንበሳ : ውድም :		ትርዳእ : ገበዝ :	
				ድልጎዳድ : (ከርሱ : ዛጉዬ :		(ከርስዋ : ዛጉዬ : ይቀጥላል)	
				ይቀጥላል።)			

በዚህ ፣ የነገሥታት ፣ ዝርዝር ፣ ውስጥ ፣ በመጀመሪያው ፣ ክፍል ፣ ላይ ፣ ከቀዳማዊ ፣ ምኒልክ ፣ እስከ ፣ በዚያ ፣ ድረስ ፣ ይኸውም ፣ ማለት ፣ እስከ ፣ ክርስቶስ ፣ ልደት ፣ ድረስ ፣ በደንስ ፣ በደንስ ፣ የጾጃ ፣ ዓመት ፣ ረዥም ፣ ጊዜ ፣ ሲኖር ፣ በ(A) ፣ የተመደበው ፣ ዝርዝር ፣ ለየአንዳንዱ ፣ ነገሥታት ፣ የሰጠው ፣ የግዛት ፣ ዘመን ፣ ሲደመር ፣ ፪፻፲፫ ፣ ዓመት ፣ ብቻ ፣ ይሆናል ። እንደዚህም ፣ ሲሆን ፣ በመካከሉ ፣ የብዙ ፣ ነገሥታት ፣ ስም ፣ ከግዛት ፣ ዘመናቸው ፣ ጋር ፣ ቀርቷል ፣ ወይም ፣ የነዚህ ፣ የተጻፉት ፣ የነገሥታት ፣ የግዛት ፣ ዘመን ፣ እየተቀነሰ ፣ በትክክልና ፣ በሙሉ ፣ ሳይጻፍ ፣ ቀርቷል ፣ ማለት ፣ ነው ። ለዚህም ፣ የብራናው ፣ ጽሑፍ ፣ የዘለላቸው ፣ ነገሥታት ፣ እነአሬላስ ፣ እነዘስቃሌስ ፣ በሐውልት ፣ ላይ ፣ መገኘታቸው ፣ ማስረጃ ፣ ሲሆን ፣ ይኛላል ። እንደዚህ ፣ የጉደለውን ፣ የነገሥታት ፣ ዝርዝር ፣ ብላቴን ፣ ጌታ ፣ ኅሩይ ፣ በዋይማም ፣ ሳይጠረዝ ፣ በቀረውም ፣ የታሪክ ፣ መጽሐፋቸው ፣ እሦስት ፣ ሳይከፍሉ ፣ በአንድ ፣ ሐረግ ፣ ዘመኑንም ፣ የነገሥታቱንም ፣ ስም ፣ አሟልተው ፣ በትክክል ፣ ከጊዜው ፣ ጋር ፣ እንደሚወድቅ ፣ አድርገው ፣ የጻፉት ፣ ይታያል ። ሙሉ ፣ ሲሆን ፣ የቻለው ፣ የናፓታዎቹ ፣ ነገሥታት ፣ እነአሚንሐቲፕ ፣ እነሮያንኪ ፣ እነሻባካ ፣ እነታርሐቃ ፣ . . . የመርዌዎቹ ፣ እነአስፑርታ ፣ (ዘዋራ ፣ ንብረት) ፣ እነካንዳኬ ፣ (ሕንዳኬ) ፣ . . . ከአክሱሞቹ ፣ ነገሥታት ፣ ጋር ፣ ተደባልቀው ፣ ገብተው ፣ ነው ። ነገር ፣ ግን ፣ በኢትዮጵያዊነትና ፣ በዘር ፣ እንኳ ፣ መገናኘታቸው ፣ በይቀር ፣ ለአክሱም ፣ መንግሥት ፣ ሥርወ ፣ መንግሥት ፣ መሥራች ፣ የሆኑት ፣ ንግሥተ ፣ ሳባና ፣ ምኒልክ ፣ በናፓታ ፣ ታሪክ ፣ ውስጥ ፣ በኖጹም ፣ የሉም ። የናፓታዎቹ ፣ ኢትዮጵያውያንና ፣ የአክሱሞቹ ፣ በሥልጣንም ፣ በቋንቋም ፣ በሪደልም ፣ በአምልኮም ፣ ለየብቻ ፣ የሆኑ ፣ ሁለት ፣ የተለዩ ፣ ነገዶች ፣ ናቸው ። የነገሥታቶቻቸውም ፣ ዝርዝር ፣ ለየብቻ ፣ የሚሠራ ፣ ነው ። የናፓታዎቹ ፣ አክሱምን ፣ ከራሳቸው ፣ ግዛት ፣ ጋር ፣ ደርበው ፣ ስለገዙት ፣ ተጽፈው ፣ እንደሆነ ፣ ምንም ፣ ለጊዜው ፣ ወራሪና ፣ አስገባሪ ፣ ጦር ፣ ቢልኩ ፣ ያገር ፣ ተወላጅ ፣ ንጉሥ ፣ ነዋሪ ፣ ሆኖ ፣ መቆመጡ ፣ ተዋግቶ ፣ ቢሞትም ፣ መተካቱ ፣ የማይቀር ፣ ስለሆነ ፣ የናፓታዎቹና ፣ የአክሱሞቹ ፣ ነገሥታት ፣ ተደባልቀው ፣ የተጻፉ በትን ፣ ጉዳይ ፣ እንደገና ፣ በብዙ ፣ ማጥናት ፣ ያስፈልጋልና ፣ ለጊዜው ፣ እንሰራው ።

ም ዕ ራ ፍ ፡ ፴፬ ።

የአክሱም ፣ ነገሥታት ፣ ገንዘብና ፣ በላይ ፣ ላይ ፣ የሚገኘው ፣ ጽሑፍ ።

የአክሱም ፣ ነገሥታትና ፣ ሕዝብ ፣ በዘመናቸው ፣ ለመገበያያ ፣ የሚሆን ፣ ከአሞሌ ፣ ጨውና ፣ ሸቀጥ ፣ በሸቀጥ ፣ እህል ፣ በእህል ፣ ከሚለዋወጡት ፣ በቀር ፣ ነገሥታቱ ፣ የብር ፣ የወርቅ ፣ የነሐስ ፣ ገንዘብ ፣ በስማቸውና ፣ በመልካቸው ፣ ማሠራታቸውን ፣ ስንመለከት ፣ እንደዚህ ፣ በራቀው ፣ ዘመን ፣ ምን ፣ ያህል ፣ ሥልጡን ፣ እንደነበሩ ፣ እንረዳለን ፣ የአክሱሞች ፣ ነገሥታት ፣ የነአሬላስን ፣ የነካሌብን ፣ የሌሎቹንም ፣ ገንዘብ ፣ ስዕሉንና ፣ የሥራውን ፣ ዓይነት ፣ መጠኑን ፣ ስንመለከተው ፣ በዚያው ፣ ዘመን ፣ በሃለም ፣ እንደገነኑት ፣ እንደ ፣ ግሪክ እንደሮማ ፣ ነገሥታት ፣ ሆኖ ፣ እናገኘዋለን ።

በታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ውስጥ ፡ የነገሥታቱ ፡ ስምና ፡ የገዙበት ፡ ጊዜ ፡ በንድ ፡ ወገን ፡ ጎድሎ ፡ ሲገኝ ፡ በሌላው ፡ ወገን ፡ በኛ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ስማቸው ፡ በፍጹም ፡ ያልተነሣ ፡ አንዳንድ ፡ የአክሱም ፡ ነገሥታት ስም ፡ በዘመናቸው ፡ በሠሩት ፡ የገንዘብ ፡ ቅርጽ ፡ ላይ ፡ ተገኝቷል ። ስማቸው ፡ ያልተነሣ ፡ ስንል ፡ ምናልባት ፡ የግማሾቹ ፡ ክስማቸው ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ፡ ገንዘብ ፡ በንደኛው ፡ ስማቸው ፡ ተቀርጾ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥታቸው ፡ ደግሞ ፡ በሌላው ፡ ስማቸው ፡ ተጽፎ ፡ ይሆናልና ፡ ማናቸውንም ፡ ለማረጋገጥ ፡ ይቸግራል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በየዘመናቸው ፡ ያሠሩት ፡ ገንዘብ ፡ በሎንዶንና ፡ በቤርሊን ፡ መኖሩን ፡ አላረጋግጥም ፡ በፓሪስ ፡ ግን በሕዝብ ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ በጥንታዊ ፡ ኒቫንና ፡ (ሜዳይ) ፡ በገንዘብ ፡ ክፍል ፡ በደንብ የተቀመጠውን ፡ በይኔ ፡ ተመልክቻለሁ ።

ይኸን ፡ የጥንቱን ፡ የአክሱም ፡ ነገሥታት ፡ ገንዘብ ፡ ቀድሞ ፡ ሎንግፔሪየ (Longperrier) ፡ ና እነአንቲን፡ዳ ፡ ባዲ ፡ (Antoined'Abadie) ፡ የጽሑፉን ፡ ፍቺ ፡ እንደ ተቻላቸው ፡ ከገለጹት ፡ በኋላ ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ፕሪዶ ፡ (Prideaux) ፡ ሐለቪ (Halevy) ፤ ዲልማን ፡ (Dillmann) ፡ ድሩው ፡ (Drouin) ፡ ሊትማን ፡ (Litmann) ፡ ካሜረር ፡ (Kammerer) ፡ ስለአክሱም ፡ መንግሥት ፡ ታሪክ ፡ አጥንተው ፡ በሰተሙት ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ በስዕል ፡ እየገለጹና ፡ የገንዘቡን ፡ ዓይነትና ፡ ጽሑፉን ፡ በደንብ ፡ እየተረጎሙ ፡ አብራርተውታል ። ከዚያ ፡ የቀሩትም ፡ እንደኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፤ እንደባጅ ፡ ያሉት ፡ በመጠኑ ፡ በየመጽሐፋቸው ፡ አግብተውት ፡ አናያለን ።

እነዚህም ፡ ነገሥታት ፡ ግማሾቹ ፡ ክርስትና ፡ በአብርሃ ፡ ጊዜ ፡ ከመግባቱ ፡ በፊት ፡ የነበሩ ፡ ስለሆኑ ፡ በዛሬው ፡ ዘመን ፡ የፈረንሳይ ፡ ወይም ፡ የእንግሊዝ ፡ ቋንቋ ፡ በዓለምና ፡ በገራችን ፡ እንደሰለጠነ ፡ ከግዕዙ ፡ ይበልጥ ፡ ወይም ፡ ከዘራቸው ከሰባውያንና ፡ ከሂሚያሪት ፡ ቋንቋ ፡ ይልቅ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ግሪክ ፡ ሠልጥኖ ፡ ስለነበረ ፡ በገንዘባቸው ፡ ላይ ፡ ያጻፉት ፡ በጥንታዊው ፡ የግሪክ ፡ (ጽርእ) ፡ ቋንቋ ፡ ነው። የቀሩት ፤ ደግሞ ፡ ጥቁቶች ፡ ከአብርሃ ፡ በፊት ፡ በርከት ፡ ያሉ ፡ ከአብርሃ ፡ በኋላ ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ጽፈው ፡ አናገኛለን ። የግዕዙ ፡ ፊደል ፡ ግን ፡ ጽሕፈቱ ፡ እንደዛሬው ፡ መልኩና ፡ አጣጣሉ ፡ ያላማረና ፡ ያልሠለጠነ ፡ ነው ። በዚህም ፡ ላይ ፡ እንደዛሬው ፡ ዘመን ፡ ግዕዝ ፡ ከዕብ ፡ ሳልስ ፡ ራብዕ ፡ ሀሁሂሃ _____ የሚል ፡ አናጋሪ ፡ ነቁጣ ፡ የሌለው ፡ በመገኘቱም ፡ ፊደል ፡ (በግዕዝ) ፡ ብቻ ፡ ሀለሐ _____ እያለ ፡ የሚሂድ ፡ ነው። ይኸንንም ፡ እንዴት ፡ እንደሆነ ፡ ወደፊት ፡ እስክንመለከት ፡ ድረስ ፡ አሁን ፡ ገንዘባቸውን ፡ በግሪክ ፡ ያጻፉትን ፡ የነገሥታት ፡ ስም ፤ የጽሑፉንና ፡ የትርጓሚውን ፡ ዓይነት ፡ አስቀድመን ፡ እንመልከት ።

በግሪክ፡ጽሑፍ ።

፩ኛ ፡ አፊላስ ።

ይህ ፡ ንጉሥ ፡ በገንዘቡ ፡ በንደኛው ፡ ፊት ፡ ላይ ፡ ወደቀኝ ፡ በሚመለከት ፡
 በንድ ፡ ፊቱ ፡ ሆኖ ፡ ዘውዱን ፡ ጭኖ ፡ በዠሮው ፡ ላይ ፡ ሎቲውን ፡ እንዳንጠለጠለ
 የካባ ፡ ዓይነት ፡ ለብዕ ፡ ቀኝ ፡ እጁን ፡ ከካባው ፡ አውጥቶ ፡ ሰይፍ ፡ እንደያዘ ፤ የስ
 ዕሉ ፡ ዙሪያ ፡ በሁለት ፡ የስንዴ ፡ (ወይም ፡ የገብስ ?) እሸት ፡ ዘለላ ፡ ተከቦ ፡ ይታ
 ያል ። ዙሪያውን ፡ በግሪክ ፡ ቋንቋና ፡ ፊደል ፡ ΑΦΙΛΑC BACIVEYC ፡ የሚል ፡
 ጽሑፍ ፡ እንደሚታየው ፡ በሁለቱ ፡ ጽሑፍ ፡ መካከል ፤ በመካከሉ ፡ ነቁጣ ፡ ተደር
 ንበት ፡ የጨረቃ ፡ ሩብ ፡ ይታያል ። ይህ ፡ የጨረቃ ፡ ሩብ ፡ ከነቁጣው ፡ የፋርስ ፡
 ንጉሥታት ፡ የሳሳኒድ ፡ ወገን ፡ የሆኑት ፡ እንደአላማ ፡ (ምልክት) ፡ እያደረጉ ፡ ይሠሩበት
 ከነበረው ፡ ጋር ፡ ይመሳሰላል ። በሌላው ፡ ፊት ፡ ደግሞ ፡ ይኸው ፡ ንጉሥ ፡ ሁኔታው ፡
 እንደዚያው ፡ እንደፊተኛው ፡ ሆኖ ፡ በዘውድ ፡ ፋንታ ፡ ክብ ፡ የሆነ ፡ የራስ ፡ ቁር ፡
 ደፍቶ ፡ (ወይም ፡ ሻሽ ፡ አስሮ) ፡ በእጁ ፡ በሰይፍ ፡ ፈንታ ፡ ሦስት ፡ የዘንባባ ፡ ዝን
 ጣሬ ፡ የሚመስሉ ፡ እጫፋቸው ፡ ላይ ፡ ድቡልቡል ፡ ነገር ፡ የተሰኘ ፡ የሚመስል ፡
 ጨብጦ ፡ ይታያል ፡ በዙሪያው ፡ ያለ ፡ ግሪክኛ ፡ ጽሑፍ ፡ ΑΖΩΜΙΤΩΝ ΒΙCΙ
 ΑΙΜΗΛΗ ፡ ይላል ። የሁለቱ ፡ ፊት ፡ ጽሑፍ ፡ በንድነት ፡ ሲጋጠም ፡ በጥሩ ፡ ትር
 ኃሚ ፡ “አፊላስ ፤ የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ከዲሜሌ ፡ ወገን» የሆነ ፡ ማለት ፡ ነው (1) ።

በንደኛው ፡ ፊት ፡ ዘውድ ፡ ደፍቶ ፡ የሚታየው ፡ አፊላስ ፡ የአክሱሙ ፡ ንጉሥ
 በሌላው ፡ ፊት ፡ ያለዘውድ ፡ ዘንባባ ፡ ይዘ ፡ የሚታየው ፡ ለአክሱም ፡ ንጉሥ ፡
 የሚገብረው ፡ ዲማንዱ ፡ ኖዋስ-ሬንሐስ ፡ በዪ ፡ ካሌብ ፡ ጊዜ ፡ የነበረውም ፡ በይሆን ፡
 በርሱ ፡ ስም ፡ የሚጠራ ፡ የቀድሞ ፡ የሳባ ፡ (የየመን) ፡ ንጉሥ ፡ ይሆናል ፡ ሲሉ ፡ እነ
 ሩፔል ፡ እነላንግሷ ፡ ልዩ ፡ አሳብ ፡ ሰጥተዋል ። የዛሬዎቹ ፡ ብዙዎቹ ፡ ሊቃውንት ፡
 ግን ፡ ይኸን ፡ አሳብ ፡ ሳይቀበሉ ፡ የሁለቱም ፡ ወገን ፡ ስዕል ፡ የአፊላስ ፡ የሁለ
 ቱም ፡ ወገን ፡ ጽሑፍ ፡ አፊላስ ፡ የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ከዲሜሌ ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡
 ነው ፡ ብለው ፡ በዚሁ ፡ አሳባቸውን ፡ አቁመዋል ። እኛም ፡ የነዚህን ፡ አሳብ ፡ ለመ
 ደገፍ ፡ ስንፈልግ ፡ በምሥራቃዊ ፡ አነጋገርና ፡ አገላለጥ ፡ እንደዚህ ፡ ስንል ፡ እንጨ
 ምራለን ።

በንደኛው ፡ ፊት ፡ ዘውዱን ፡ ደፍቶ ፡ በእጁ ፡ ሰይፍ ፡ ይዘ ፡ መታየቱ ፡ አልገዛም
 ብሎ ፡ እምቢ ፡ ያለኝን ፡ በግርማ ፡ መንግሥቱ ፡ (በዘውዴ) ፡ አስፈርቼ ፡ በሰይፍ ፡
 እቀጣዋለሁ ፡ ሲል ፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ ደግሞ ፡ ዘንባባ ፡ ይዘ ፡ ያለ ፡ ዘውድ ፡ መታ
 የቱ ፡ በሰላም ፡ የሚገዛልኝን ፡ በሰላም ፡ በደስታ ፡ ሆሣዕና ፡ ብዬ ፡ እቀበለዋለሁ ፡
 ማለቱ ፡ ይሆናል ።

ይኸ ፡ በገንዘቡ ፡ ላይ ፡ ስሙ ፡ አፊላስ ፡ (እንደ ፡ ግማሾቹ ፡ አፊዳስ ፤ አሪዳስ፤
 አኪላስ) ፤ ተብሎ ፡ የተጻፈውን ፡ የአክሱም ፡ ንጉሥ ፡ ከባዚን ፡ በሬት ፡ በ፲፯ኛው ፡
 ቊጥር ፡ የሚገኘው ፡ ፊልያ ፡ ይሆናል ፡ ብለው ፡ እነሙሴ ፡ ድሩወ ፡ እነ

(1) ፡ በግዕዝ ፡ ቢሆን ፡ ዘእምንገደ ፡ ዲሜሌ ፡ ይል ፡ ነበር ፡ በቅርቡ ፡ በሚሠሩበት ፡ ግዕዝኛ ፡ ፊደል ፡ ብእሴ፤
 ዲሜሌ ፡ ሲል ፡ ተገኝቷል ።

ሙሴ ፡ ባጅ ፡ ጠርጥረዋል ። ነገር ፡ ግን ካሚረር ፡ «የጥንቱን ፡ ያበሻ ፡ ታሪክ ፡ ለመጻፍ ፡ ሙከራ» ፡ ብሎ ፡ በሰየመው ፡ መጽሐፉ ፡ በ፻፶፭፡፲፮ ፡ አፊላስ ፡ ከባዚንም ፡ ከክርስቶስም ፡ በኋላ ፡ በ፪፻፸፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ የነበረ ፡ ንጉሥ ፡ ያደርገዋል ። ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ መጽሐፉ ፡ በገጽ ፡ ፩፻፳፱ ፡ ላይ ፡ አፊላስ ፡ ያሠራቸው ፡ ገንዘቦች ፡ አብዛኞቹ ፡ በክብደትም ፡ ባይነትም ፡ ከሌሎቹ ፡ የሮማውያን ፡ ነገሥታት ፡ የተለየና ፡ ዲዮቅልጥያኖስ ፡ በስሙ ፡ ከስቀረጸቸው ፡ ጋር ፡ ስለሚመሳሰል ፡ አፊላስ ፡ የነበረው ፡ በዲዮቅልጥያኖስ ፡ ዘመን ፡ ይሆናል ፡ ይላል ፡ ዲዮቅልጥያኖስ ፡ ተወልዶ ፡ የሞተበት ፡ ፪፻፵፮-፫፻፲፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሲሆን ፡ የነገሠበትና ፡ መንግሥት ፡ የለቀቀበት ፡ ደግሞ ፡ (፪፻፹፱-፫፻፺፭) ዓ ፡ ምሕረት ፡ ነው ።

፬ኛ አንዲቢስ ።

በግሪክ ፡ ENΔΛBIC ☺ BACIΛEYC ፡ ትርጓሜው ፡ አንደቢስ ፡ የአክሱም ፡ ንጉሥ ፡ ከዳቂ ፡ (ከዳኪ) ፡ DAXV ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ የሚል ፡ አለበት ፡ ገንዘብ ፡ የወርቅና ፡ የብር ፡ ሆኖ ፡ በሁለቱም ፡ ዓይነት ፡ ዘውድ ፡ ሳያደርግ ፡ ጥሩር ፡ የደፋወይም ፡ ሻሽ ፡ ያሠረ ፡ ይመስላል ፡ የቀረው ፡ ዓይነቱ ፡ እንደዚያው ፡ እንደ አፊላስ ፡ ይመስላል ።

፫ኛ ፡ አዛና ።

በሁለቱም ፡ ፊት ፡ በጠቅላላው ፡ ከአፊላስ ፡ ገንዘብ ፡ ጋር ፡ ይመሳሰላል ። ነገር ፡ ግን ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ በሰይፍ ፡ ፈንታ ፡ ጦር ፡ ወይም ፡ በትረ ፡ መንግሥት ፡ የሚመስል ፡ ይዟል ። ጽሕፈቱ ፡ በንድ ፡ ፊት ፡ YCANACR ☺ ΛCIVEYC ፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ AZUMITUIIBI ☺ CII፣CCIIIC ፡ የሚል ፡ አለበት ፡ ትርጓሜው ፡ እንደሌሎቹ ፡ ዓይነት ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ ያንደኛው ፡ ፊት ፡ አዛና ፡ ንጉሥ ፡ የሁለተኛው ፡ ፊት ፡ የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ከጊሴስ ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ ሲሆን ፡ በጥሩ ፡ ትርጓሜ ፡ ከጊሴስ ፡ ወገን ፡ የሆነው ፡ አዛና ፡ የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ይኸ ፡ አዛና ፡ በሌላው ፡ ዝርዝርና ፡ በታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ስሙ ፡ ስለአልተገኘ ፡ አዛና ፡ (አብርሃ) ፡ ይሆናል ፡ የሚሉ ፡ አሉ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ የአዛና ፡ የራሱ ፡ ገንዘብ ወደፊት ፡ እንደምናገኘው ፡ አዛና ፡ የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ከሐሌን ፡ ወገን ፡ የሆነ ስለሚል ፡ ሁለቱ ፡ ለየብቻ ፡ መሆናቸው ፡ ይታወቃል ።

፬ኛ ፡ አላሚሪስ ።

አላላሚሪዮስ ፡ አላላሚሪስ ፡ እንደባጅ ፡ አጻጻፍ ፤ አላል ፡ ሚስዩስ ፡ እንደ ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ በግሪክ ፡ AΛAΛMIPVIC ፡ ወይም ፡ AΛAΛM-IDIC ። የዚህ ፡ ገንዘብ ፡ ጌታ ፡ ዐላዓሚዳ ፡ ይሆናል ፡ እያሉ ፡ ብዙ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ጠርጥረዋል ።

፩ኛ ፡ ኢዛና ፡ (አብርሃ) ።

ኢዛና ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ገንዘብ ፡ አለው ፡ ግማሹ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ በተጻፈው ፡ በሹመት ፡ አባቶቹ ፡ በነአፊላስ ፡ ዓይነት ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ክርስቲናን ፡ ሳይቀበል ፡ አረማዊ ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ በጽሑፉ ፡ መካከል ፡ የመሰለ ፡ የጨረቃ ፡ ምልክት ፡ እያደረገ ፡ ያሠራው ። የቀረው ፡ ደግሞ ፡ ክርስቲያን ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡ በውስጡ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ ተገኝቶ ፡ እየጨመረ ፡ ያሠራው ፡ ነው ። አረማዊ ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ያሠራው ፡ ጽሑፍ ፡ ምልክቱ ፡ ባንድ ፡ ፊት ፡ HZΛNΛCB ፡ ACIVCYC በሌላው ፡ ፊት ፡ AZwLLITwN ፡ BICIA'ΛENE ፡ ይላል ፡ ትርጓሜው ፡ ኢዛና የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ከሀሌን ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ክርስቲያን ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ባንደኛው ፡ ፊት ፡ +hza+hac+baci+leyc፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ Aንw+WitWn+bii+ia,Λene ፡ ትርጓሜው ፡ እንደላይኛው ፡ ኢዛና ፡ የአክሱሞች ፡ ንጉሥ ፡ ከሀሌን ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ አረማዊ ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ በየጽሑፉ ፡ መካከል ፡ የጨረቃ ፡ ሩቧን ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ (ወይም ፡ ላይና ፡ ታች) ፡ ነቁጣ ወይም ፡ የከዋክብት ፡ ምልክት ፡ እያስጨመረ ፡ ያሠራ ፡ የነበረውን ፡ ትቶ ፡ የስሙንና ፡ የማዕርግ ፡ ስሙን ፡ ፊደሎች ፡ የሁለቱንም ፡ ፊት ፡ አራት ፡ ላይ ፡ ከፍሎ ፡ በየመካከሉ ፡ በጨረቃ ፡ ፈንታ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ አድርጎ ፡ ይታያል ። ኢዛና በአረማዊነቱ ፡ ጊዜ ፡ ከአሠራው ፡ ገንዘብ ፡ በክርስቲያንነቱ ፡ ጊዜ ፡ ያሠራው ፡ በብዛት ፡ ይበልጣል ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የሐውልቱና ፡ የገንዘቡ ፡ ጽሑፍ ፡ ኢዛና ፡ እያለ ፡ የሚጠራው ፡ ባገር ፡ ተወላጅ ፡ እጅ ፡ የተጻፈው ፡ የግዕዝና ፡ የማርኛ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥትና ፡ ክብረ ፡ ነገሥት ፡ አብርሃ ፡ የሚለውን ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ጸሐፊው ፡ ሁሉ ፡ ወደ ፡ መስማማት ፡ ደርሷል ። ስለነገሥታቱ ፡ ስም ፡ ብዛት ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ከጻፍነው ፡ በቀር ፡ አሁንም ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ መጨረሻ ፡ እንገልጻለን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ከክርስቲና ፡ በፊት ፡ አሪታዊ ፡ ሲያደርገው ፡ ገንዘቡና ፡ ሐውልቱ ፡ አረማዊ ፡ ስለአደረገበት ፡ ጉዳይም ፡ በተለይ ፡ ባንድ ፡ ምዕራፍ ፡ ላይ ፡ እንገልጻለንና ፡ አሁን ፡ ወደገንዘቡ ፡ ጉዳይ ፡ እንመለስ ።

፪ኛ ፡ ኢዝባኤል ።

ባንደኛው ፡ ፊት ፡ +Cac+cin+clx+acA፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ □ □ ተ an+ba □ +AbA የዚህ ፡ ንጉሥ ፡ ጽሑፍ ፡ ለንባብና ፡ ለትርጉም ፡ አስቸግሯል ። ንባቡ ፡ ከቀኝ ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ ከግራ ፡ አለዚያም ፡ ከመካከል ፡ አልታወቀም ። ሰውዬውም ፡ ባከባ ፡ ወይም ፡ ሐዛኤል ፡ አጽብሃ ፡ ወይም ፡ ካሌብ ፡ ይሁን ፡ በትክክል ፡ አልተለየም ። ክርስቲያን ፡ ለመሆኑ ፡ ግን ፡ በየጽሑፉ ፡ መካከል ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ ከማስደረጉ ፡ በቀር ፡ ባንደኛው ፡ ፊት ፡ የራሱን ፡ ምስል ፡ ዘውዱን ፡ ደፍቶ ፡ በእጁ ፡ በትረ ፡ መንግሥቱን ፡ እንደያዘ ፡ ሲታይ ፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ በሙሉ ፡ መስቀል ፡ በትልቁ ፡ አሠርቶ በት ፡ በግልጽ ፡ ይታያል ። ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ ሙሴ ፡ ጽሑፍ ፡ (Drouin ፡ ስለነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፋቸው ፡ ባሳተሙት ፡ የገንዘብ ፡ ቅርጽ ፡ ቀጥሮ ፡ ሆኖ ፡ ፤ ፡ ላይ ፡ በትክክል ፡ ይለያል ።

፯ኛ ካሌብ ።

የመልኩና ፡ የዘውዱ ፡ ሥራ ፡ የሁሉም ፡ በይሆን ፡ ያብዛኞቹ ፡ ነገሥታት ፡ እንደሚመሰሰሉ፡የካሌብም፡ ገንዘብ፡ ከሌሎቹ፡ ምንም፡ ያህል ፡ ልዩነት ፡ የለውም ።በግማሹ፡ ገንዘብ ፡ ላይ በንዱ ፡ ፊት ፡ የራሱ ፡ ምስል ፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ የመስቀል ፡ ምልክት አለው ። በንዳንዱ ፡ ደግሞ ፡ በሁለቱም ፡ ፊት ፡ የራሱ ፡ ምስል ፡ ብቻ ፡ ይታያል ፡ ጽሕፈቱ ፡ በንዳኛው ፡ ፊት ፡ ማጠቃለያ፡ Βασιλ > γ; ፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ ለ፻) ፡ Υιορθθ-NA) ፡ ትርጓሜው ፡ ካሌብ ፡ ንጉሥ ፡ የቲዛና ፡ ልጅ ፡ ማለት ፡ ነው ። የግሪኩን ፡ አጻጻፍ ፡ ካሜረርናባጅ ፡ በየመጽሐፋቸው ፡ የሚያሳዩት ፡ በቲንሽ ፡ ይለያያል ።

፰ኛ ፡ ኡአዜባ ፡ (አአዜባ)።

ይህ፡ ንጉሥ፡ በዘውድ ፡ ፈንታ፡ ጥሩር ፡ ያደረገ፡ ወይም፡ ሻሽ፡ያወረ፡ያመሰላል ፡ክርስቲያንነቱን ፡ ለማስረዳት ፡ እሱም ፡ እንደቀሩት ፡ በየጽሑፉ ፡ መካከል ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ አስደርጓል ።ጽሑፉ፡ በንደኛው፡ ፊት፡ X+oyazhba+... Cialcyc ፡ በሌላው ፡ ፊት ፡ Toyto Apechthxupa ፡ ትርጓሜው ፡ "ኡአዜባ ፡ ንጉሥ ፡ ደስታ ፡ ይሁን ፡ ለአሕዛብ ፡ ይኸም ፡ በግዕዝኛው ፡ "ፍሥሐ ፡ ይኸን ፡ ለአሕዛብ ፡ ከሚለው ፡ ጋር ፡ የሚጋጠም ፡ ነው ።

በግዕዝ ፡ ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ የተጻፈው ፡ ገንዘብ ።

እስካሁን ፡ ድረስ ፡ ባለው ፡ ገንዘብ ፡ ላይ ፡ ነገሥታቶቹ ፡ ስማቸውን ፡ ያጻፉት ፡ በግሪክኛ ፡ መሆኑን ፡ ተመልክተናል ። የአባቶቻቸው ፡ የሳባውያን ፡ (ሂሚያሪት ፡) ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ እያለ ፡ በግሪክ ፡ ያጻፉበት ፡ ምክንያት ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ የግሪክ ፡ ቋንቋ ፡ እንደዛሬው ፡ ዘመን ፡ የእንግሊዝና ፡ የፈረንሳይ ፡ ቋንቋ ፡ በሮማ ፡ ግዛት ፡ በቅርብ ፡ ምሥራቅ ፡ የአክሱም ፡ ጎረቤት ፡ በሆነው ፡ በግብፅ ፡ ሰልጥኖ ፡ ይኸው ፡ በአክሱምም ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ በሰፊው ፡ ስለገባና ፡ ስለተለመደ ፡ ነው ።

ኢዛና ፡ (አብርሃ) ፡ በገንዘብና ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ ከስሙ ፡ እየቀጠለ ፡ "ብእሴ ፡ ሐሴን ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ ስለሚጨምር ፡ ሐሴን ፡ ሐሴን ፡ ማለት ፡ ግሪክ ፡ ማለት ፡ ስለሆነ ፡ ኢዛና ፡ ከነወገኑ ፡ ግሪኮቹን ፡ አፍቃሪ ፡ (ፊሎሎሴን) ፡ ማለቱ ፡ ይሆናል ፡ የሚሉ ፡ አሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ እማለት ፡ ያደረሳቸው ፡ ያንዱ ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ ያንዱ ፡ አገር ፡ ስም ፡ ከሌላው ፡ አገር ፡ ስም ፡ ጋር ፡ እንዳጋጣሚ ፡ እንደሚገናኝ ፡ ሐሴን ፡ ያለው ፡ ከሐሴን ፡ ሐላድ ፡ ሐላስ ፡ (ግሪክ) ፡ ጋር ፡ ተቃርቦ ፡ በመገኘቱ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ሌላ ፡ ማስረጃ ፡ አልተገኘም ። ይሁን እንጂ ፡ የአክሱም ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሰዎቹን ፡ እንኳ ፡ ቢቀር ፡ የግሪክን ፡ ሥልጣኔና ፡ ጽሑፍ ፡ ከራሳቸው ፡ ከሳባውያን ፡ ፊደል ፡ የቀና ፡ ሆኖላቸው ። ወደውት ፡ ይሆናልና ፡ አያከራክርም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ግማሾቹ ፡ ነገሥታት ፡ ከክርስትና ፡ በፊትና ፡ በኋላ ፡ በግሪክ ፡ ፊደል ፡ ሲያጽፉ ፡ የቀሩት ፡ በሁለቱም ፡

ቋንቋ ፡ በግሪክና ፡ በሳባ ፡ ሬደል ፡ ግማሾቹ ፡ ደግሞ ፡ በጥንቱ ፡ በአባቶቻቸው ፡ ባልሠለጠነው ፡ የግዕዝ ፡ ሬደልና ፡ ቋንቋ ፡ ብቻ ፡ መጻፍን ፡ አልተወጡም። ይኸንንም ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ እንመልከት ።

በግዕዝ ፡ ጽሑፍ
፩ኛ ፡ ዋዚባ ።

ይኸ ፡ ንጉሥ ፡ ያሠራው ፡ ገንዘብ ፡ በዘውዱም ፡ በልብሱም ፡ በእጁም ፡ ሰይፍ ፡ አያያዝ ፡ ከነአሬላስ ፡ ገንዘብ ፡ ልዩነት ፡ የለውም። በምስሉ ፡ ዙሬያ ፡ በሁለት ፡ የስንዴ ፡ እሾት ፡ ዘለላ ፡ ተከቧል ፡ የሁለቱ ፡ እሾት ፡ ዘለላ ፡ ጫፍ ፡ እተጋጠመበት ፡ መካከል ፡ ቆ የሚል ፡ ምልክት ፡ አለ ፡ ይህ ፡ ምልክት ፡ ስሙ ፡ ወዘበ ፡ ተብሎ ፡ የተጻፈውን ፡ ሦስቱን ፡ ሬደል ፡ በንድነት ፡ አቆላልፎ ፡ በጭሩ ፡ በጥበብ ፡ ማሠራቱ ፡ ነው። የዚህም ፡ ስምን ፡ እያቆላለፉ ፡ የመፈረም ፡ ወይም ፡ ማሳተም ፡ የማሠራት ፡ ልማድ ፡ እስከ ፡ ቅርብ ፡ ጊዜ ፡ (ግማሾቹም ፡ እስከሁን) ፡ ድረስ ። በገራችን ፡ ነገሥታትና ፡ መኳንንት ፡ ጸሐፊም ፡ ዘንድ ፡ የተለመደ ፡ ነው ፡ በስዕሉ ፡ ዙሬያ ፡ ባልሠለጠነው ፡ የግዕዝ ፡ ሬደል ፡ ወዘበነገሠ ፡ አከስ ፡ ሠለ አስዩዘገለየ ፡ ይላል ፡ ትርጓሜው ፡ “ዋዘባ ፡ ንጉሠ ፡ አክሱም ፡ ብእስዩ ፡ ዘግሊዬ” ፡ ማለት ፡ ነው። ይኸን ፡ ንጉሥ ፡ ከኢዛና ፡ (አብርሃ) ፡ በሬት ፡ የነበረ ፡ አረማዊ ፡ ንጉሥ ፡ ለመሆኑ ፡ የሚያስረዳው ፡ በጽሑፉ ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ የጨረቃ ፡ ምልክት ፡ ነው። ከርሱ ፡ ወዲህ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ የምናያቸው ፡ በግዕዝ ፡ ሬደል ፡ ያጻፉት ፡ ክርስቲያኖች ፡ ናቸው። ክርስቲያን ፡ ወይም ፡ ለሕዝብ ፡ አሳቢ ፡ መሆናቸውን ፡ ለማስረዳት ፡ ከስማቸው ፡ ጎን ፡ ክርስቶስ ፡ ምስሌን ፡ ወይም ፡ ፍሥሐ ፡ ይኩን ፡ ለአሕዛብ ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ ሲያስጨምሩ ፡ እነሆ ፡ እንመለከታለን።

፪ኛ ፡ ኢዩኤል ።

ኢዩኤል ፡ በንደኛው ፡ ሬት ፡ ዘውድ ፡ ደፍቶ ፡ በዘውዱ ፡ ላይ ፡ በቀኝ ፡ በኩል ፡ መስቀል ፡ አሠርቷል። በእጁ ፡ በትረ ፡ መንግሥትም ፡ ሰይፍም ፡ አልያዘም። በሁለተኛው ፡ ሬት ፡ በሙሉ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ አድርጓል። በላዩ ፡ ላይ ፡ ያለው ፡ ጽሑፍ ፡ በንደኛው ፡ ሬት ፡ ባልሠለጠነ ፡ ጥንታዊ ፡ ሬደል ፡ ነገሠ ፡ በ፪ኛው ፡ ሬት ፡ አየአለ ፡ በሰለጠነ ፡ የዛሬ ፡ ሬደል ፡ ነገሠ ፡ አየአለ ፡ ትርጓሜው ፡ ንጉሥ ፡ ኢዩኤል ። የዚህን ፡ ንጉሥ ፡ ገንዘብ ፡ ሙሴ ፡ ድረው ፡ በመጽሐፋቸው ፡ በሁለቱም ፡ ሬት ፡ ቀ፡ ፳፪ ፡ ላይ ፡ ያሳተሙት ፡ በግልጽ ፡ ይታያል ፡ ስሙን ፡ ግን ፡ ኤላ ፡ አታስ ፡ ብለውታል። ከሚረር ፡ በቀ፡ ጥር ፡ ፳፩ ፡ ፳፪ ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ኢዩኤል ፡ መሆኑን ፡ አረጋግጠዋል። ክርስቲያንነቱ ፡ አይጠረጠርም። የነበረበት ፡ ጊዜ ፡ በ፯፻፵ ፡ በ፷፫ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ መካከል ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡ ተብሎ ፡ ተገምቷል። በሌላ ፡ እኔ ፡ ባላየሁት ፡ ገንዘቡ ፡ ላይ ፡ ያስቀረጸው ፡ ደግሞ ፡ በንድ ፡ ሬት ፡ ነገሠአየአለ ፡ በሌላው ፡ ሬት ፡ ከረሰተሰመሰለን ፡ የሁለቱ ፡ ትርጓሜ ፡ ንጉሥ ፡ ኢዩኤል ፡ ክርስቶስ ፡ ምስሌን ፡ የሚል ፡ ነው።

፫ኛ ፡ ፡ ዋዜና ፡ (ዘዋዜና) ።

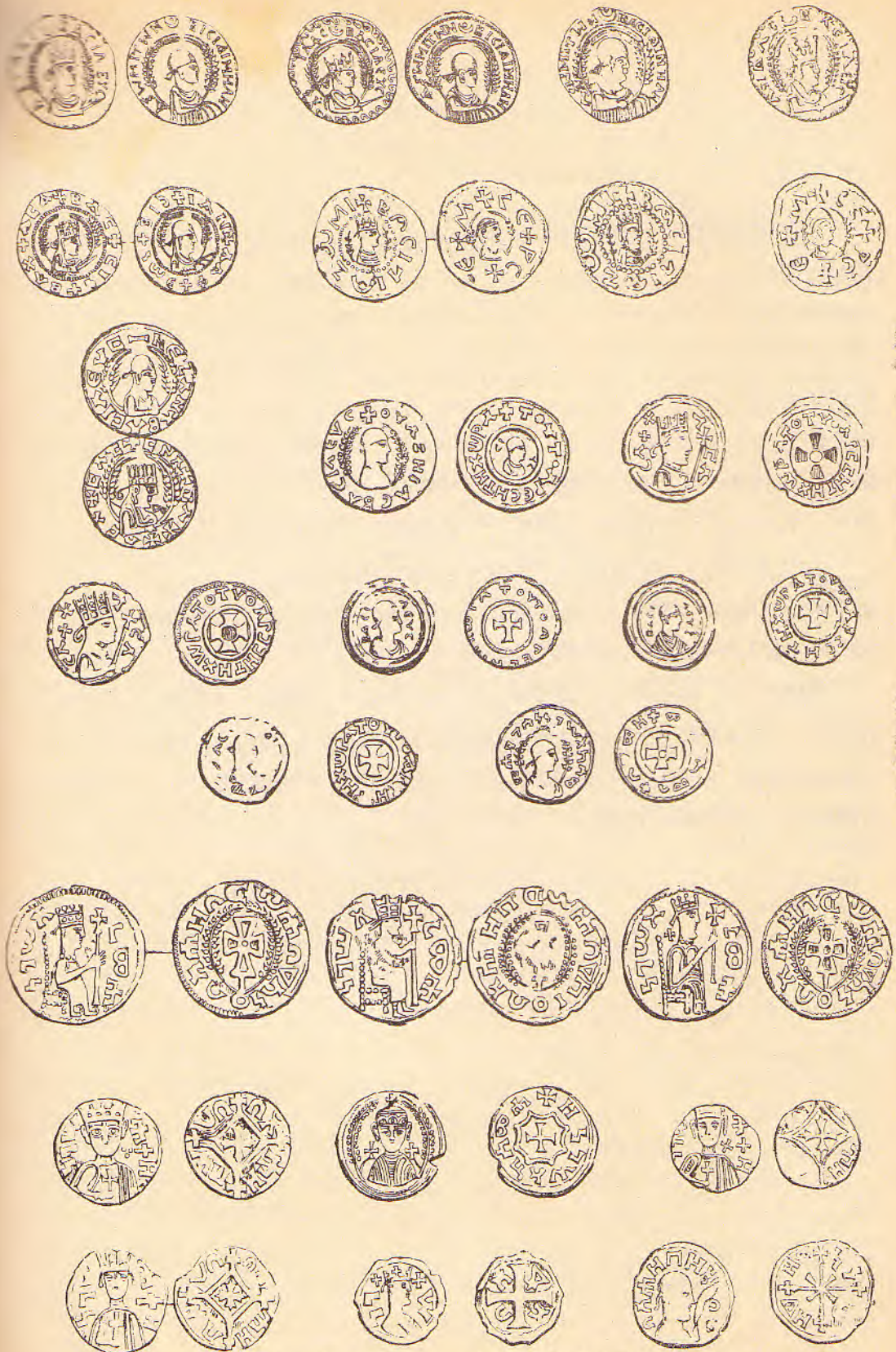
በዘውድ ፡ ፈንታ ፡ ጥሩር ፡ ያደረገ ፡ ወይም ፡ ሻሽ ፡ ያሠረ ፡ የሚ
 መስል ፡ በምስሉ ፡ ዙሪያ ፡ በንድ ፡ ፊት ፡ ለአሐዘበየ ፡ የጸለ ፡ ትርጓሜው ፡ ለአሐዘበ ፡
 ይደሉ ፡ በሁለተኛው ፡ ፊት ፡ በሁለት ፡ በሁለት ፡ ፊደል ፡ መካከል ፡ ጣልቃ ፡ የመስቀል ፡
 ምልክት ፡ እያደረገ ፡ ተዘውተዘነ ፡ ዘነተዘው ፡ ትርጓሜው ፡ ዘዋዜና ፡ ዘንጉሥ ፡
 ማለት ፡ ነው ። ምስተር ፡ በጅ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ መጽሐፍቶች ፡ በመዝሙር
 ያው ፡ ሹሊም ፡ 137 ፡ ገጽ ፡ ዘየደለለአሐዘበ ፡ ትርጓሜው ፡ ዝ ፡ ይደሉ ፡ ለአሐ
 ዘበ ፡ ብለው ፡ በሚገባ ፡ መንገድ ፡ ተርጉመውታል ። ይህ ፡ ጽሑፍ ፡ በላይኛው ፡
 ዓይነት ፡ እንጂ ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ አይታይም ፡ ግዕዙን ፡ በቀጥታ ፡ ለማያውቀው ፡
 የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ማስቸገሩ ፡ አይቀርምና ፡ ወደ ፡ እንግሊዝ ፡
 ሲተረጉሙ ፡ “May this Be useful to the peoples ፡ ይህ ፡ ለሕዝብ ፡ ጠቃሚ ፡
 ይሁን” ፡ ከሚረር ፡ ደግሞ ፡ በፈረንሳይ ፡ “qu'il plaise au peuple” ፡ ሕዝብን ፡
 ያስደስት ብለው ተርጉመውታል። ነገር፡ግን ቃሉ የመጣው ፡ ደለው፡ካለው፡ግሥ፡ሲሆን ፡
 ዝ ፡ ይደሉ ለአሐዘበ ፡ ሲል ፡ ይህ ፡ ለሕዝብ፡ይገባል ፡ ብሎ መተርጎም ፡ ይሻላል ።

፬ኛ ፡ አርማሕ ።

የዚህ ፡ ንጉሥ ፡ ገንዘብ ፡ ከካሚረርና ፡ ከኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ መጽሐፍ ፡ ይልቅ ፡
 በድሩው ፡ ላይ ፡ በቀጥር ፡ ፲፭ ፡ ፲፮ ፡ ፲፯ ፡ ላይ ፡ ምስሉም ፡ ጽሑፍም ፡
 ደህና ፡ አድርጎ ፡ ይታያል ። በንደኛው ፡ ፊት ፡ ንጉሡ ፡ ዘውዱን ፡ ደፍቶ ፡ እዙ
 ፋኑ ፡ ላይ ፡ ተቀምጧል ። ዙፋኑ ፡ ዙሪያውን ፡ በድቡልቡል ፡ ነገር ፡ ያጌጠ ፡ ይመ
 ስላል ። ንጉሡ ፡ በንገቱ ፡ ዙሪያ ፡ ድቡልቡል ፡ ጌጥ ፡ አድርጓል ። አሜሩ ፡ ላይ ፡
 መስቀል ፡ ያለበትን ፡ በትረ ፡ መንግሥቱን ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ ጨብጧል ። በምስሉ ፡
 ዙሪያ ፡ ከታች እስከ ፡ ዘውዱ ፡ ነገሠኦ ፡ ከላይ ከበትረ ፡ መንግሥቱ ፡ ጫፍ ፡
 እስከ ፡ እግሩ ፡ ረመሐ ፡ ትርጓሜው ፡ ንጉሥ ፡ አርማሕ ። በሌላው ፡ ፊት ፡ በመ
 ካከሉ ፡ መስቀል ፡ ተስሎ ፡ መስቀሉ ፡ በሁለት ፡ የስንዴ ፡ እሾት ፡ ወይም ፡ በገ
 ብስ ፡ አለዚያም ፡ ፍሬ ፡ ባለው ፡ በሌላ ፡ የዛፍ ፡ ዘለላ ፡ ተስቦ ፡ በርሱ ፡ ዙሪያ ፡ “ፈሠ
 ሐለዩከን ፡ ለአሐዘበ ፡ ትርጓሜው ፡ ፍሥሐ ፡ ለይኩን ፡ ለአሐዘበ ። ሌላም ፡
 ገንዘብ ፡ ከዘውዱ ፡ ልዩነት ፡ በቀር ፡ በዚህ ፡ ዓይነት አለው ።

፭ኛ ፡ ሐታዝ ።

ሐታዝ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ዓይነት ፡ ገንዘብ ፡ አለው ፡ የምስሉም ፡ አቀማመጥ ፡
 ከሌሎቹ ፡ ይለያል ፡ የቀሩት ፡ መልካቸው ፡ ወደቀኝ ፡ እያዩ ፡ በንድ ፡ ፊት ፡ ብቻ
 ሲታይ ፡ የርሱ ፡ በሙሉ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ይታያል ፡ በንደኛው ፡ ላይ ፡ ገንዘብ ፡
 በንድ ፡ ፊት ፡ ሞላላ ፡ ያጌጠ ፡ ዘውድ ፡ አድርጎ ፡ በእጁ ፡ መስቀል ፡ ይዟል ፡
 በምስሉ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ነገሠ ፡ ሐተዘ ፡ (ንጉሥ ፡ ሐታዝ) ፡ እንደ ፡ ድሩው ፡

፪፻፲፱

የአክሱም ፡ ነገሥታት ፡ ገንዘባቸው ፡ ሐተታውን ፡ በግልባጩ ፡ ተመልክቶ ።

በመገናኛው : መሥመር : መደዳውን : የአፊላስ : በባቲም : ፊት ።
 በሁለተኛው » " የገርሰም " "
 በሦስተኛ : » " የአዛኤልና የዋዘባ : » »
 በአራተኛው : " " ያልታወቁ : " »
 በአምስተኛው : » » " » "
 በ፳ኛው : » " መስቀል : በጫፍ : ያለበት :
 በትረ : መንግሥት : ይዘ : በዙፋኑ : ተቀምጦ : ዘውድ : አድርጎ : የሚታየው :
 ነገሠ : አረመክ : የሚለው : የንጉሥ : አርማሕ : ከነግልባጩ ።

በሰባተኛው : መሥመር : የሐታዝ : ከነግልባጩ ።
 በ፰ኛው : (በመጨረሻው) መሥመር : ግማሹ : የሐታዝ : የቀረው : የአለ :
 አጽ : (አጽባሐ-ካሌብ ?) የዋዛና : ናቸው ።

በ፩ኛው : በ፪ኛው : በ፫ኛው : መሥመር : ያሉት : በግሪክ : ጽፈው :
 የጨረቃ : ምልክት : ያደረጉት : አረማውያን ፣ ከዚያ : በታች : ያሉት : የመስ
 ቀል : ምልክት : ያደረጉት : ክርስቲያን : ነገሥታት : መሆናቸውን : እንበቢ :
 ይመልከት : (ድሩው-Drouin)

እንደ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ንጉሥ ፡ ሐታዛ ፡ እንደካሜረር ፡ የሚል ፡ ጽሑፍ ፡ አለበት ። በዚሁ ፡ ገንዘብ ፡ በግልባጭ ፡ በመካከሉ ፡ መስቀሉ ፡ የተከበበ ፡ የመስቀሉ ፡ አራት ፡ ማዕዘን ፡ ጫፍ ፡ በአራት ፡ ቲናንሽ ፡ መስቀል ፡ ያጌጠ ፡ በአራቱ ፡ መስቀል ፡ መካከል ፡ ሁለት ፡ ሁለት ፡ ፊደሎች ፡ በሠ+ሀለ+ለአ+ ሐዘበ ፡ ባንድነት ፡ ተደባልቆ ፡ ዙሪያውን ፡ ቢነበብ ፡ ሣህል ፡ ለአሕዛብ ፡ ይሆናል ።

በሁለተኛው ፡ ገንዘብ ፡ ላይ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ በሙሉ ፡ እየተመለከተ ፡ እጫፉ ፡ ላይ ፡ መስቀል ፡ ያለበት ፡ ክብ ፡ ዘውድ ፡ አድርጎ ፡ በትከሻው ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ሁለት ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ አሠርቷል ። የምስሉ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ በሁለት ፡ የስንዴ ፡ እሸት ፡ ዘለላ ፡ ተከቦ ፡ የዘለላዎቹ ፡ ጫፍና ፡ ጫፍ ፡ የዘውዱን ፡ መስቀል ተጠግተዋል ። በዚህ ፡ ገጽ ፡ ምንም ፡ ጽሑፍ ፡ የለም ። በገርባው ፡ የተከበበ ፡ መስቀል ፡ ተሠርቶ ፡ በመስቀሉ ፡ ዙሪያ ፡ ሐትዘ ፡ ነገሠ ፡ አከሠመ ፡ ትርጓሜው ፡ ሐታዝ ፡ ንጉሠ ፡ አክሱም ፡ የሚል ፡ ጽሑፍ ፡ ይታያል ።

እንግዲህ ፡ ይኸን ፡ በመሰለ ፡ ዓይነት ፡ ብዙ ፡ ነገሥታቶቻችን ፡ እነ ፡ ገርስም ፡ እነ ፡ እለገበዝ ፡ እነ ፡ እስራኤል ፡ በታሪክ ፡ ነገሥት ፡ የታወቁት ፡ ሌሎች ፡ ደግሞ ፡ ስማቸው ፡ በታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ውስጥ ፡ ያልተወሰዱ ፡ በገንዘቡ ፡ ላይ ፡ ሚግስን ፡ አዘኤል ባካሣ ፡ ሐያ ፡ አቢ ፡ ለመድኅን ፡ ያትልያ ፡ አናስ ፡ ማሕዋስ ፡ እያለ ፡ ስማቸውን ፡ የሚያነሣው ፡ አሉ ። ብዙ ፡ ደግሞ ፡ ገንዘቡ ፡ የአክሱሞች ፡ መሆኑ ፡ ታውቆ ፡ የማንኛውን ፡ ንጉሥ ለመሆኑ ፡ የጽሕፈቱ ፡ አፈታት ፡ የቸገረ ፡ ሞልቷል ። ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ገንዘብ ፡ በሁለት ፡ ዓይነት ፡ ጽሑፍ ፡ ይገኛና ፡ ያንድ ፡ ሰው ፡ ስም ፡ ስለሚጠራ ፡ ለየብቻ ፡ በየጊዜው ፡ የነበሩ ፡ ባንድ ፡ ስም ፡ የሚጠሩ ፡ ፎካላዎች ፡ መሆናቸው ፡ ወይም ፡ ሁለቱም ፡ ያንድ ፡ ንጉሥ ፡ ለመሆኑ ፡ ማጣራት ፡ እያስቸገረ ፡ እንደዚሁ ፡ የተንጠለጠለ ፡ አለ ። ደግሞ ፡ የቀሩት ፡ ሁሉ ፡ በገንዘባቸው ፡ ላይ ፡ የአክሱም ፡ ንጉሥ ፡ እያሉ ፡ ሲጠሩ ፡ እንደ ፡ ሦስት ፡ የሚሆኑ ፡ ነገሥታት ፡ ሙሴ ፡ ካሜረር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ መጽሐፉ ፡ በ፫ኛው ፡ ክፍል ፡ በገጽ ፡ ፪፻፳፪ ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ በዘጋጀው ፡ የዝርዝር ፡ ስሌት ፡ ላይ ፡ እንደሚታየው ፡ በሚያጠራጥር ፡ አገላለጥ ፡ የጽዮንና ፡ የሀበሳት ፡ (ያበሻ) ፡ ንጉሥ ፡ የሚል ፡ አድርጎዋል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ የሁሉም ፡ የገንዘባቸው ፡ አሠራርና ፡ ቅርጽ ፡ ቀደም ፡ ያሉት ፡ የሮማውያንን ፡ ወይም ፡ የነበጥሊሞስን ፡ እንደዚሁም ፡ በመጠኑ ፡ የፋርስን ፡ የኋላኞቹ ፡ የቀስጥንጥንያን ፡ ነገሥታት ፡ በየዘመናቸው ፡ ያሠሩትን ፡ ይመስላል ።

እነዚህ ፡ በገንዘብ ፡ ላይ ፡ ከተጻፉት ፡ ነገሥታት ፡ ወደፊት ፡ እጉዳዩ ፡ ምዕራፍ ፡ ላይ ፡ ስንደርስ ፡ እንደምንገልጸው ፡ ኢዛና ፡ የተባለው ፡ አብርሃ ፡ በአባ ፡ ሰላማ ፡ ሹመት ምክንያት ፡ ከቀስጥንጥንያ ፡ ንጉሥ ፡ ከከስታንስ ፡ (ቀንስጣ) ፡ በተጻፈለት ፡ ደብዳቤ ምክንያት ፡ አርማሕ ፡ ከመሐመድ ፡ ጋር ፡ ባደረገው ፡ ግንኙነትና ፡ እስላሞቹን ፡ በስተናገደበት ፡ የተነሣ ፡ ካሌብ ፡ በናግራን ፡ ጦርነት ፡ ምክንያት ፡ የቀስጥንጥንያና ፡ የዐረብ ፡ ታሪክ ፡ ያነሷቸዋል ። አንዳንዶቹ ፡ እንዲን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ የኛም ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ በፍጹም ፡ የማያነሣቸው ፡ ሲገኙ ፡ የዘመኑ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ታሪክ ፡ የዘንጋቸው ፡ የራሳቸውን ፡ የአክሱምን ፡ ታሪክ ፡ በዘመኑ ፡ የተጻፈውን ፡ በየጊዜው ፡

የሚደርስ ፡ ጦርነትና ፡ ዘረፋ ፡ ቃጠሎ ፡ ደምስሶት ፡ ይሆናል ። ስለዚህ ፡ ዛሬ ፡ በስማቸው ፡ በሠሩት ፡ ገንዘብ ፡ ላይ ፡ የተገኘውን ፡ በነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፡ ከሚገኙት ፡ ጋር ፡ እያጋጠሙ ፡ በየዘመኑ ፡ አግብቶ ፡ ለማስተካከልና ፡ የጎደለውን ፡ ለመሙላት ፡ መሞከር ፡ እስሕተት ፡ ላይ ፡ መጣሉ ፡ የታወቀ ፡ ነውና ፡ ማስረጃ ፡ ያልተገኘለትን ፡ ወገን ፡ እንዳለ ፡ መተው ፡ የተሻለ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

በዚህ ፡ ዘመን (ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በኋላ ፡ ፩-፷፪ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ ያሉት ፡ የነገሥታቶቻችን ፡ ዝርዝርና ፡ ታሪክ ፡ በገንዘቡም ፡ ላይ ፡ ሳይቀር ፡ ይኸን ፡ የመሳሰለ ፡ ጥርጥርና ፡ ውልውል ፡ በደንበኛውና ፡ በሐቀኛው ፡ ታሪክ ፡ መካከል ፡ እያለፈ ፡ ጣልቃ ፡ ሲገኝበት ፡ እኛን ፡ ኢትዮጵያውያንን ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ተስፋ ፡ ሊያስቆርጠን ፡ አይችልም ፡ የውጭንም ፡ ተመልካች ፡ ሊያስገርመው ፡ አይችልም ፡ በዘመኑ ፡ የነበሩትንም ፡ ነገሥታት ፡ ቢሆን ፡ ታሪኩን ፡ የጻፉትንም ፡ የጥንት ፡ ጸሐፊዎች ፡ ቢሆን ፡ የሚያሳማቸው ፡ ምክንያት ፡ የለም ።

ሥራ ፡ የሚሠራው ፡ እንደዘመኑ ፡ እንደአቅሙ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ዛሬ ፡ እኛ ፡ ለደረስንበት ፡ እውቀት ፡ ላለንበት ፡ ጊዜ ፡ ሙሉ ፡ ሆኖ ፡ የሚገኝ ፡ ታሪካዊ ፡ ሥራ ፡ ነገሥታቱ ፡ መሥራት ፡ ጸሐፊዎቹም ፡ ማዘጋጀት ፡ አይችሉም ። የሳባና ፡ የሂሚያሪት ፡ ፊደል ፡ ከኋላው ፡ በደግፈውም ፡ የዛሬ ፡ ሁለት ፡ ሺ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ሀለሐመ ፡ የሚል ፡ ፊደል ፡ አውጥቶ ፡ ነገሠ ፡ ሀተዛ ፡ (ንጉሥ ፡ ሐታዝ) ፡ ተብሎ ፡ በመዠመሪያ ፡ እንዲጻፍ ፡ ያደረገው ፡ ሊቅ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ አእምሮውን ፡ እንደበጠበጠ ፡ መገመት ፡ ያስፈልጋል ።

እንኳን ፡ ሁለት ፡ ሺ ፡ ወይም ፡ ሺ ፡ ፭፻ ፡ ዓመት ፡ ዕድሜ ፡ ያለፈው ፡ ታሪክ ፡ የብዙ ፡ መንግሥታት ፡ አገሮች ፡ የቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ታሪካቸው ፡ ውልውል ፡ ሞልቶበታል ። የእኛ ፡ መንግሥት ፡ በተነሣበት ፡ ዘመን ፡ የተነሡ ፡ መንግሥታትም ፡ ታሪካቸው ፡ እንደኛው ደህና ፡ ሆኖ ፡ የተጣራ ፡ አይገኝም ።

የቀድሞን ፡ የነገሥታትን ፡ ታሪክና ፡ የስም ፡ ዝርዝር ፡ ከሚያሳስቱት ፡ ጉዳዮች ፡ አንደኛው ፡ የስማቸው ፡ ብዛት ፡ ሁለተኛው ፡ አንዱ ፡ ንጉሥ ፡ ያልሠራውን ፡ እንደሠራ ፡ ያልገዛውን ፡ አገር ፡ ወይም ፡ ሊገዛ ፡ ያሰበውን ፡ ወይም ፡ እርሱ ፡ አለዚያም ፡ አባቶቹ ፡ ሲገዙ ፡ የቆዩትን ፡ አገር ፡ እንደገዛ ፡ እያደረገ ፡ በሐውልትና ፡ በመዝገብ ፡ ላይ ፡ እያጻፈ ፡ በመገኘቱ ፡ ነው ። ይኸኛው ፡ ሁለተኛው ፡ ዓይነት ፡ እንኳ ፡ ቍጥሩና ፡ መጠኑ ፡ ባይበዛ ፡ የስም ፡ ብዛት ፡ የሚሰጠው ፡ ውልውልና ፡ ስሕተት ፡ ብዙ ፡ ነው ። የሁሉም ፡ ሳይሆን ፡ ያንዳንዶቹ ፡ ነገሥታት ፡ ሲወለዱ ፡ በገራቸው ፡ የሚሰጣቸው ፡ አንድ ፡ ስም ፡ በነገሡ ፡ ጊዜ ፡ ከሚሰጣቸው ፡ ስመ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ ሁለት ፡ ይሆናል ። ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ በጠባያቸው ፡ ፈሪ ፡ ወይም ፡ ጎብዝ ፡ ሞኝ ፡ ወይም ፡ ብልህ ፡ ጨካኝ ፡ ወይም ፡ ርገሩጎ ፡ ሲሆኑ ፡ ከስም ፡ በላይ ፡ ሌላ ፡ የሚሰጣቸው ፡ የቅጽል ፡ ወይም ፡ የፈረስ ፡ ስም ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ መጠሪያ ፡ ሆኖ ፡ ይቀራል ። እንደዚህ ፡ የበዛውን ፡ ስም ፡ ደግሞ ፡ ግብፃዊ ፡ ሶርያዊ ፡ ግሪክ ፡ ዐረብ ፡

በየቋንቋው ፡ ሲጽፈው ፡ ደምዕ ፡ ባለውና ፡ በሌለው ፡ ወይም ፡ በጠቅላላው ፡ በየራደሉ ፡ ልዩነት ፡ ምክንያት ፡ እየለያየ ፡ ይጽፈዋል ። ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ እንደዚህ ፡ የተለያየውን ፡ ስም ፡ ዐረብኛ ፡ ግሪክ ፡ አውቃለሁ ፡ የሚለው ፡ ያገር ፡ ተወላጅ ፡ ጸሐፊ ፡ አጣርቶ ፡ ከግያውቀው ፡ ቋንቋ ፡ እየተቀበለ ፡ ሲጽፈው ፡ ወይም ፡ ሲተረጎሙው ፡ በብዙ ፡ ጊዜ ፡ የጽሕፈት ፡ ወቅትና ፡ ዓይነት ፡ በመገልበጥም ፡ ብዛት ፡ ስም ፡ ሁሉ ፡ እየተዳቀለ ፡ ወይም ፡ እየተደበለቀ ፡ ያም ፡ ቢቀር ፡ እየተለዋወጠ ፡ በአሁን ፡ ጊዜ ፡ በኛ ፡ ላይ ፡ እንደደረሰው ፡ ለኋለኛው ፡ ትውልድ ፡ የታሪክና ፡ የጽሑፍ ፡ ችግርን ፡ ያወርሰዋል ።

ለምሳሌ ፡ ከብዙዎቹ ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ነገሥታት ፡ በምዕራፍ ፡ ፲፪ ፡ የሚገኘው ፡ ሻባክ ፡ በወገኑ ፡ በናፓታዎችና ፡ በግብፆች ፡ ዘንድ ፡ ፩ጊዜ ፡ ሻባክ ፡ ፩ጊዜ ፡ ነፈርቃራ ፡ ይሉታል ፤ እንደአባቶቹ ፡ ልማድ ፡ የአሞን ፡ የአምላኩ ፡ ወዳጅ ፡ ለማለት ፡ ወይም ፡ በክህነት ፡ ስሙ ፡ ለመጥራት ፡ ሚይ ፡ አሙን ፡ ይሉታል ። ነገር ፡ ግን ፡ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ ደምቆ ፡ የሚጠራበት ፡ ሻባክ ፡ ነው ። ይኸን ፡ ስሙን ፡ እንደማንቶ (MANETHON) ፡ ያለው ፡ የግሪክ ፡ ጸሐፊ ፡ ሲይዘው ፡ ሰባክን ፡ ሰባኩስ ፡ ይለዋል ። የዮሐንስ ፡ መደብርን ፡ መጽሐፍ ፡ ከዐረብኛ ፡ ወደ ግዕዝ ፡ የተረጎመው ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ሊቅ ፡ ደግሞ ፡ ሰዋክን ፡ ብሎታል ።

ስለዚህ ፡ አሁን ፡ ከታሪካቸው ፡ በፊት ፡ የስማቸውን ፡ ዝርዝርና ፡ የገንዘብ ፡ ቸውን ፡ ዓይነት ፡ ያስቀደምነውን ፡ የነገሥታት ፡ ታሪክ ፡ የሚገኘውን ፡ ያህል ፡ በሚቀጥሉት ፡ ምዕራፎች ፡ በምንጽፍበት ፡ ጊዜ ፡ የስማቸውን ፡ ልዩነት ፡ እንገልጻለን ።

ምዕራፍ ፴፭ ።

ስለ ፡ አክሱምና ፡ አክሱሞች ፡

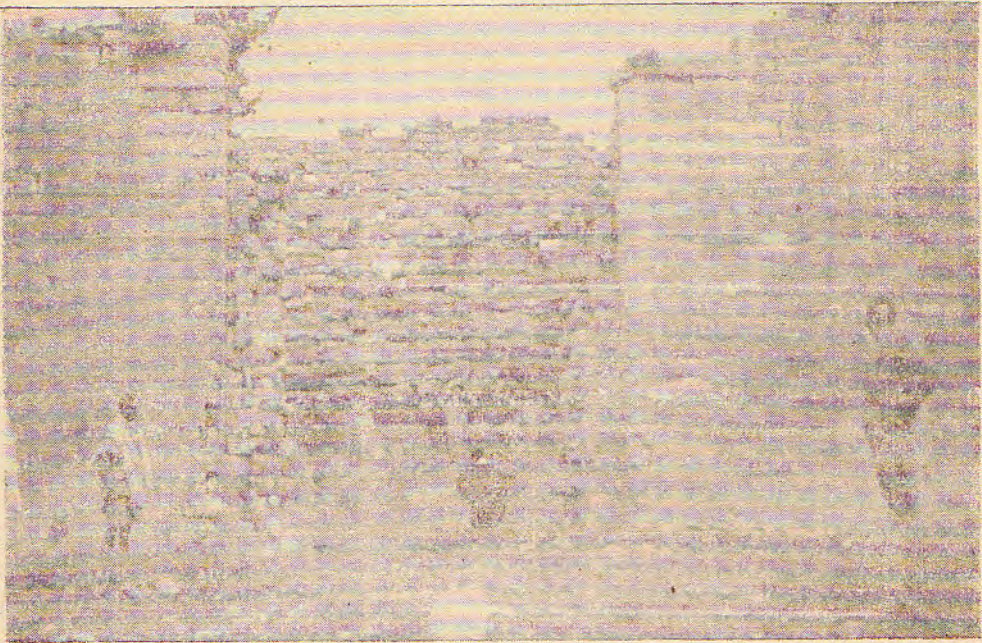
የአክሱምና ፡ በዚህ ፡ አገር ፡ ዙሪያ ፡ ያሉ ፡ ሕዝቦች ፡ ከደቡብ ፡ ዐረብ ፡ የመጡ ነገዶች ፡ የቅጣን ፡ የሚባሉት ፡ የሴም ፡ ዘር ፡ መሆናቸውን ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ጽፈናል ። ነገር ፡ ግን ፡ ስለአክሱም ፡ ከተማ ፡ አመሠራረት ፡ አላመለከትንም ።

በአገራችን ፡ አክሱም ፡ በንግሥተ ፡ ሳባና ፡ በቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ጊዜ ፡ እንደተመሠረተ ፡ የሚያስቡ ፡ አሉ ። ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ደግሞ ፡ አብርሃና ፡ አጽብሐ ፡ አክሱምን ፡ እንደመሠረቱ ፡ ለማስረዳት ፡ ሲፈልግ ፡ «ወሐነጽዋ ፡ ለአክሱም ፡ አብርሃ ፡ ወአጽብሐ» ፡ ብሎ ፡ ያልፋል ። ነገር ፡ ግን ፡ የዛሬ ፡ መርማሪዎች ፡ እንደተረዱት ፡ የአክሱም ፡ መመሥረት ፡ እስከ ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ (ሺ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት) ፡ መራቅ ፡ እስከ ፡ አብርሃና ፡ አጽብሐ ፡ (ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በኋላ ፡ ሦስት ፡ መቶ ፡ ወላሳ ፡ ዓመት) ፡ ድረስ ፡ መቅረብ ፡ አይችልም ። ነገር ፡ ግን ፡ የከተማው ፡ የፍራጅ ፡ ዓይነትና ፡ ቅርጽ ፡ የሐውልቱና ፡ የጽሑፉ ፡ ሥራ ፡ እየተመረመረ ፡ የአክሱም ፡ መመሥረት ፡ የሚገኘው ፡ ከአብርሃና ፡ ከአጽብሐ ፡ በፊት ፡ በባዛ ፡ አራት ፡ ቢያንስ ፡

ሦስት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ የሚያህል ፡ ዕድሜ ፡ አያጣም ። ከዚያ ፡ በፊት ፡ በደንብ ፡ እንደ ፡ ኋለኛው ፡ የቆመ ፡ የአክሱም ፡ መንግሥት ፡ መኖሩን ፡ የግሪክም ፡ የግብፅም የዐረብም ፡ ጸሐፊዎች ፡ አይናገሩም ። የከተማው ፡ የአክሱም ፡ ሳይሆን ፡ የሰዎቹ ፡ የአክሱሞች ፡ ስም ፡ በመገመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ሲጠራ ፡ የታየው ፡ በሂዳስፕ ፡ ድል ፡ አድራጊነት ፡ ምክንያት ፡ ነው ።

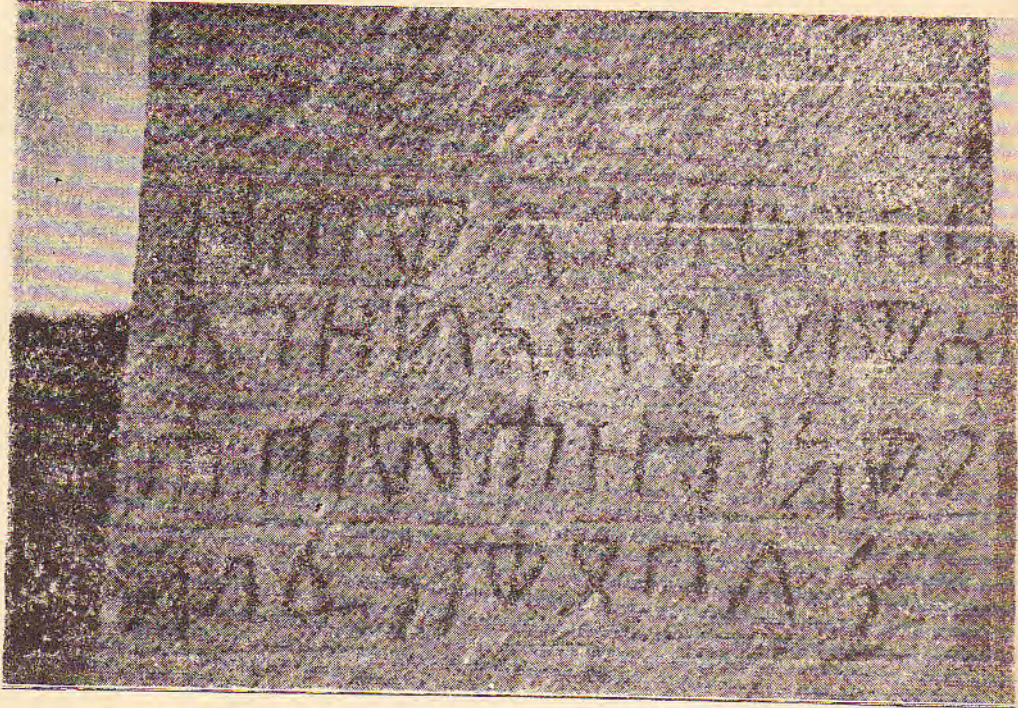
በ፩ኛው ፡ ክፍል ፡ በምዕራፍ ፡ ፳፩ ፡ ላይ ፡ እንደተመለከትነው ፡ የመርዌው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ሂዳስፕ ፡ (ሐድ-አስ-ኤው) ፡ ግብፅን ፡ ከካምቢዝ ፡ በታች ፡ ሆኖ ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፡ ከሚገዛው ፡ ከአርአንዲዝ ፡ ጋር ተዋግቶ ፡ ድል ፡ ባደረገ ፡ ጊዜ ፡ የድል ፡ አድራጊነቱን ፡ በዓል ፡ ባከበረበት ፡ ቀን ፡ ከየአገሩ ፡ ከየአውራጃው እንኳን ፡ ደስ ፡ አለህ ፡ ለማለት ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ እየያዙ ፡ ሲመጡለት ፡ አክሱሞችም መጥተው ፡ እንደነበረ ፡ የሚናገር ፡ ጽሑፍ ፡ አለ ። ሂዳስፕ ፡ የነበረው ፡ ከክርስቶስ ልደት ፡ በፊት ፡ ፭፻ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ነው ። አክሱሞች ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ ይዘው ፡ ሄደው ፡ የተገናኙት ፡ በወጻዥነት ፡ ይሁን ፡ በተገኙት ፡ ይሁን ፡ ገና ፡ በትክክል ፡ አልታወቀም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ እስከ ፡ ክርስቶስ ፡ ልደት ፡ ድረስ ፡ ቀድሞ ፡ በፈርዖኖች ፡ ጊዜ የግብፃውያን ፡ ወራሪዎች ፡ ዕጣን ፡ ሸቱ ፡ እንጨት ፡ ፍለጋ ፡ በዋሻ ፡ ነዋሪ ፡ ወደሚባሉት ፡ ወደነዚህ አገሮች ፡ እየመጡ ፡ አስገብረዋል ። አክሱሞችን የናፓታና ፡ የመርዌ ፡ ነገሥታት ፡ ኃይል ፡ ሲሰማቸው ፡ ሲያስገቡላቸው ፡ አክሱሞቹም ፡ ሲመቻቸው ፡ እየተዋጉ ፡ ሳይመቻቸው ፡ የሩቅ ፡ ገበሬ ፡ እየሆኑ ፡ ሲኖሩ ፡ የመርዌ ፡ መንግሥት ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ በግሪኮች ፡ በእስክንድር ፡ ጊዜ ፡ ቀጥሎ ፡ በሮማውያኖች ፡ በአውግስጦስ ፡ ቋግር ፡ ጊዜ ፡ እየተወጉ ፡ ሲደክሙ ፡ በዚህ ፡ መካከል ፡ አክሱሞቹ ፡ የመርዌ ፡ ይዘታ ፡ የነበረውን ፡ አገርና ፡ ወሰን ፡ ንግድና ፡ ጥቅም ፡ እየያዙ ፡ መነሣት ፡ ገመሩ ። የነበጥሊሞስ ፡ (ፕቶሎሜ) ፡ ሌተ ፡ መንግሥትም ፡ በሮማውያን ፡ ሲጠፋ ፡ በአክሱም ፡ ሰሜንና ፡ ምሥራቅ ፡ ባሉት ፡ ወደቦች ፡ ላይ ፡ ከሮማውያኖቹ ፡ የጥቅምና የሥፍራ ፡ ተሻሚ ፡ ሆነው አክሱሞች መታወቅ ፡ ገመሩ። በዚያን ጊዜ ከገነነው ፡ ከሮማ ፡ መንግሥት ፡ ከወታደሩና ፡ ከጦር ፡ አለቆቹ ፡ የሚወዳደር ፡ ቀርቶ ፡ ደፍሮ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ለመመከት ፡ የአክሱም ፡ መንግሥት ፡ አቅሙ ፡ አይፈቅድለትም ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ሮማውያን ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ያለውን ፡ የመርዌንና ፡ የዐረብን ፡ አገር ፡ ለማስገበር ፡ ሲጣጣሩ ፡ የአክሱም ፡ መንግሥት ፡ በርቀቱ ፡ ይሁን ፡ ወይንም ፡ ግምት በመንሣት ፡ ለማስገበር ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ያደረጉት ፡ ጦርነት ፡ የለም ። ነገር ፡ ግን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በኤርትራ ፡ በሕር ፡ ዳርና ፡ ዳር ፡ አክሱምንና ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ አውራጃ ፡ እየገቡበት ፡ የተመለሱ ፡ አገር ፡ ገብቶቻችን ፡ ግሪኮችና ፡ ሮማውያኖች ፡ አሉ ። ከግሪኮቹ ፡ ውስጥ ፡ ቶሎሜ ፡ (ንጉሠ ፡ አይደለም) ፡ የሚባለው ፡ አገር ፡ ገብቶ ፡ ከክርስትና ፡ በኋላ ፡ በ፪ኛው ፡ መቶኛ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የሠራው ፡ ካርታ ፡ ዛሬ ፡ ለምስክርነት ፡ ብዙ ፡ ጸሐፊ ፡ ይጠቅሰዋል ።

የቀሩት ፡ ሮማውያን ፡ በንግድ ፡ ምክንያት ፡ ወደ ፡ ኤርትራ ፡ በሕር ፡ ዳር ፡ እየመጡ ፡ አገር ፡ የመረመሩት ፡ ሰዎች ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ያዘጋጁት ፡ «ፔሪፕሉ ፡ ደ ፡ ማሬ ፡ ኤሪትራ ፡ ትርጓሜው ፡ በኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ዙሪያ ፡ በሚል ፡ አርዕስት ፡ የተ

በድኃ ፣ የጥንት ፣ የጣዖት ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ ፍራንሰ ፣ (ራሴ ፣ ያንግሆት ።)

፪፻፳፫

በመጠራ : እንሊትማን : ያገኘት ። ዘሐወስተ—ዝሐውልት ። ብሎ : በቀድሞው : ግዕዝኛ
 ጽሑፍ : የተጻፈበት : ሐውልት ።

ወ.ት : ጽሑፍ : አልፎ : አልፎ : ብዙ : ጊዜ : የአክሱምን : መንግሥት : ይጠቅ
ማል ። ስለአዳሊስ : ስለአሳቅ : ስለቆሃሂቶ : በመጠኑ : ይናገራል ። እንደዚሁም :
ዘስቃሌስ : የሚባል : የአክሱም : ንጉሥ : ግዛቱ : እስከ : በርባሪ : (በርባራ) : የሚ
ደርስ : የግሪክ : ቋንቋ : ደሀና : አድርጎ : የሚናገር : የግሪክን : ሥልጣኔ : በአገሩ
ያስገባ ፣ ገንዘብ : በጣም : የሚወድ : ንጉሥ : እንደነበረ : ይጠቅማል ። ይኸም :
ንጉሥ : የነበረበት : ጊዜ : በሮማ : ኔሮን : ቁማር : በነገሠበት : ዘመን : መሆኑን :
ጨምሮ : ይገልጻል ። አንባቢ : እንደሚያስታውሰው : ኔሮን : ቁማር : የነገሠበት :
ጊዜ : ከሃ፩ : ዓ : ም ገምሮ : እስከ : ፳፰ : ዓ : ም : ድረስ : ነው ።

የዛሬ : ጸሐፊዎች : ከንቲ : ሮሲኒ ፣ ባሌት ፣ ረኔ ፣ ዋላስ ፣ ባጅ ፣ ዲልማን ፣
ካሚረር ፣ ዘስቃሌስ : የተባለውን : ይኸንን : ንጉሥ : በታሪክ : ነገሥትና
በነገሥታቶቻችን : ዝርዝር : በ(A) : ክፍል : በ፰ኛው : ቍጥር : የሚገኘው : ሐቅሌ
ወይም : ዘሐቅሌ ፣ ሳይሆን : አይቀርም : ብለዋል ። የስሙና : የዘመኑ : መቃረብ :
ይኸን : ለማለት : አደረሳቸው : እንጂ : እነዚያ : ዘስቃሌስ : ያሉት : ከሐቅሌ : ጋር :
ሊጋጠምም : ሊለያይም : ይችላል ። የሆነ ፣ ሆኖ : የአክሱም : ከተማ : በደንብ :
መመሥረት : እዚሁ : ዘመን : ግድም : ሳይሆን : አይቀርም ። ይኸም : ዘመን :
የምንለው : ከክርስቶስ : ልደት : በኋላ : እንደኛው : መቶ : ዓመት : ውስጥ : ነው ።

ከዚያ : በሬት : የሐባሳትና : የአግዓዝያን : ነገዶች : ከደቡብ : ዐረብ : እንደመጡ :
በያለበት : ከተማ : እንደችሎታቸው : በመጠኑ : በዩሀ ፣ በከስከሴ ፣ በቆሃሂቶ ፣ በደራ ፣
በሺምዛና ፣ በአባ : ጳንጠሌዎን : ገዳም : ባለበት : አቅራቢያ : በመተራ : በደቀ :
መሐሬና ፣ በሌሎችም : ደኖሩ : ይሆናል ። እነዚህን : ጥንታዊና : ታሪካዊ : ሥፍራ
ዎች : የዛሬ : ደራሲዎች : ደጋግመው : ያነሡዋቸዋል ። ከንቲ : ሮሲኒ : የኢትዮጵያ :
ታሪክ : በሚባለው : መጽሐፉ : 110-111 : ገጽ : እንደሚገኘው : በዩሀ : «የአ
ዋም : የአስታር ፣ የናዋሩ ፣ ቤተ : መቅደስ ፣ : አራ ፣ ለሰን : መሥዋዕት :
ያቀርባል» : የሚል ፣ በአባ : ጳንጠሌዎን : ገዳም : አጠገብ : « : ዳት : በፅ
ዳን : አቢተ : » የሚል : እንዳለ : የገሰጹትን ፣ ራሴ ፣ ዩሃ ፣ ድረስ ፣ ሄጄ ፣ ጽሑፉ
ንም ፣ የቤተ : መቅደሱንም ፣ ፍራሽ ፣ ዓይኛ ዋለሁ ።

ሌላ : ደግሞ : በከስከሴ ፣ «ዋዕራን ፣ ሐይዋት ፣ የሳሊም ፣ የልጅ ፣ ልጅ ፣
ንጉሥ ፣ . . . » የሚል ፣ በመተራ : በግዕዝ ፣ ራደል ፣ «ዘሐወለተ|ዘኦገበረ|አገዛ|ለአ
በወሀ| ወሰሐበ| መሐዘተ| አወየ| አለራነ ፣ ወጸበለነ» ፣ የሚል ፣ ተገኝቶ ፣ በኋ
ላም ፣ ከንቲ ሮሲኒና ፣ ሙሴ ፣ ገ፣ ሐሰቪ » ፣ ዝ ፣ ሐውልት ፣ ዘአግበረ ፣ አገዝ ፣
ለአቡሁ ፣ ውስ ፣ ሶበ ፣ መሐዛት ፣ እወየ ፣ አለራኒ ፣ ወጸበለኒ ፣ ማለቱ ፣ ነው ይኸውም ፣
አገዝ ፣ የሚባለው ፣ ንጉሥ ፣ ውስ ፣ ለሚባለው ፣ አባቱ ፣ ሐውልት ፣ የወራበት ፣
መታሰቢያ ፣ ነው ። ሲሉ ፣ ገልጸዋል ።

የመዝናኛዎቹን ፣ ከደቡብ ፣ ዐረብ ፣ የመጡትን ፣ የነገሥታትና ፣ የአማልክቶ
ቻቸውን ፣ ስም ፣ የሚያነሣ ፣ የጽሑፍ ፣ ምልክት ፣ የተገኘባቸው ፣ እነዚህ ፣ አገሮች
ከአክሱም ፣ ቀደም ፣ ይላሉ ፣ ተብሎ ፣ ተገምቷል ።

ምስተር ፣ ስንደስትሮም (SUNDSTROM) ፣ የሚባሉ ፣ የስዊድን ፣ ተወላጅ ፣
እንደኤውሮፓ ፣ አቆጣጠር ፣ 1906 ፣ ዓ ፣ ም ፣ በደቀ ፣ መሐሬ ፣ (በደምበዛን) ፣ የአ

ክሱም ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ትልቁ ፡ ሰምብሩትስ ፡ በነገሠ ፡ በጸፀኛው ፡ ዓመት ፡ እዚህ መጥቶ ፡ ይኸንን ፡ (ሐውልት ፡) ሠራ» የሚል ፡ ጽሑፍ ፡ በግሪክ ፡ ቋንቋ ፡ የተጻፈውን ፡ አግኝተው ፡ ገልብጠዋል ። የዚህ ፡ ንጉሥ ፡ ስም ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ በዝርዝሩ ፡ ውስጥ ፡ ሲፈለግ ፡ አይገኝም ፤ ደራሲዎች ፡ ቢገባራቸው ፡ በዝርዝሩ ፡ በጸፀኛው ፡ ቀጥር ፡ የተመለከተው ፡ እለሰምራ ፡ የሚባለው ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡ ብለዋል ።

ስለዚህ ፡ አክሱሞች ፡ ከተማቸውን ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ በዩሀ ፤ በከስከሊ፤በደቀ ፡ መሐሬ ፤ በቆሃሂቶ ፤ በመተራ ፤ አውራጃዎች ፡ አድርገው ፡ ሲኖሩ ፡ በመጨረሻ ፡ ምናልባት ፡ ከክርስትና ፡ ቲንሽ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ወይም ፡ በኋላ ፡ የተደላደለውን ፡ ከተማ ፡ አክሱምን ፡ ከትመዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ይኸም ፡ ከተማ ፡ ብዙ ጊዜ ፡ ከኖረ ፡ በኋላ ፡ በሰመ ፡ ጥሩው ፡ በአብርሃ ፡ (አዛኛ) ፡ ጊዜ ፡ ይበልጥ ፡ ደምቆ ተሠርቷል ፡ ማለት ፡ ነው ። ከአብርሃ ፡ ጊዜ ፡ ቲንሽ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ይልቁንም ፡ በአብርሃና ፡ በተከታዮቹ ፡ ዘመን ፡ በይጀና ፡ በጊጀ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መካከል ፡ የአክሱም ፡ ኃይልና ፡ ሥልጣን ፡ በጉረቤቶቹ ፡ በግብፅ ፤ በቀስጥንጥንያ ፤ በፋርስ ፤ በሕንድ ፡ ዘንድ ፡ የታወቀ ፡ ሆኖአል ። በየአገሩ ፡ ላሉት ፡ ክርስቲያኖች ፡ ተስፋቸውና ፡ መመኪያዎቻቸው ፡ የአክሱምና ፡ የቀስጥንጥንያ ፡ መንግሥት ፡ ነበሩ ። ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ወደፊት ፡ በየምዕራፉ ፡ እንመለከታለን ። ለሮማና ፡ ለቀስጥንጥንያ ፡ መንግሥትም ፡ ሷ ፡ ትልቅ ፡ ምዕራፍ ፡ ሠርተን ፡ ታሪኩን ፡ በመካከሉ ፡ ስናገባ ፡ የዚህንና ፡ የአክሱሙን ፡ መንግሥታችንን ፡ ግንኙነት ፡ ደሀና ፡ አድርጎ ፡ ያበራልናል ። እስከዚያ ፡ ድረስ ፡ ስለአዱሊስና ፡ አፈላስ ፡ ስለተባለው ፡ ንጉሣችን ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፴፮ ።

አፈላስ ፡ ንጉሥና ፡ የአዱሊስ ፡ የሐውልት ፡ ጽሑፍ ።

በዚህ ፡ አውራጃ ፡ ከሚገኙት ፡ ጥንታዊ ፡ ከተማዎች ፡ አዱሊስ ፡ ቀደምትነት ፡ ያላት ፡ ይመስላል ። የከተማዋ ፡ መቆርቆር ፡ ቢያንስ ፡ ቢያንስ ፡ ከአክሱም ፡ ፩ሺ ፡ ዓመት ፡ ሳይቀድም ፡ አይቀርም ። ከተማዋን ፡ ጥንት ፡ የቆረቆሩዋት ፡ ከግብፅ ፡ አምልጠው ፡ የመው ፡ በሮች ፡ ወይም ፡ ሠራተኞች ፡ ናቸው ፡ ይባላል ። በዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ በመዝገብ ፡ ክፍል ፡ በ፳ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ በዳግማዊ ፡ ራምሲስ ፡ ላይ ፡ እንደተመለከትነው ፡ የግብፅ ፡ ፈርዖኖች ፡ ለከተማ ፡ ለቤተ ፡ መቅደስ ፡ ለሐውልት ፡ ሥራ ፡ ሕዝቡን ፡ ገባሩን ፡ ተገኝተውን ፡ ሁሉ ፡ ጅኤሎችን ፡ ጭምር ፡ በሥራ ፡ ያስቸግሩ ፡ እንደነበረ ፡ እንደዚሁ ፡ በግብፅ ፡ በመምፈስ ፡ በቴብ ፡ በሌላውም ፡ ከተማ ፡ ሥራ ፡ የሰለገቸው ፡ በሮች ፡ ከዚያ ፡ አምልጠው ፡ ራቅ ፡ ወደ አለ ፡ አገር ፡ መሄድ ፡ ሲፈልጉ ፡ አዱሊስ ፡ ደርሰው ፡ በዚያ ፡ ቀድሞውን ፡ በግብፅ ፡ የእጅ ፡ ሥራና ፡ የቤት ፡ ሥራ ፡ ዕውቀት ፡ ስለነበራቸው ፡ በአዱሊስ ፡ በድንጋይና ፡ በአሸዋ ፡ እንደቀጥርና ፡ እንደ ፡ ምሽግ ፡ ያለ ፡ ቤት ፡ ሠርተው ፡

ተቀመጠብት ። ከዚያ ፣ ይህቺ ፣ ከተማ ፣ አቀማመጧ ፣ እባሕር ፣ ዳር ፣ ስለሆነ ፣ ቀድሞ ፣ የግብፅ ፣ የሕንድ ፣ የአሶርና ፣ የባቢሎን ፣ የፋርስና ፣ የግራብ ፣ ነጋዴዎች ፣ በሸቀጥ ፣ መለዋወጥና ፣ መገበያየት ፣ ሲጠቀሙባት ፣ የረዋል ። በኋላ ፣ ደግሞ ፣ የናፓታና ፣ የመርዌ ፣ ሰዎች ፣ በበጥሊሞስ ፣ የሚገዙት ፣ ግብዎችና ፣ ግሪኮች ፣ እንደዚሁም ፣ አክሱሞች ፣ ከዓረቦችና ፣ ከሕንዶቹ ፣ ጋር ፣ ጨርቅ ፣ ሽቶ ፣ ዕጣን ፣ ከርቤ ፣ ከብት ፣ ባርያ ፣ እንጨት ፣ የሸክላና ፣ የብረት ፣ ዕቃ ፣ የዝሆን ፣ የአውራሪስ ፣ ቀንድና ፣ ጥርስ ፣ የነብርና ፣ ያንበሳ ፣ ቆዳ ፣ ሌላም ፣ ሸቀጥ ፣ ሁሉ ፣ ይመላለስባት ፣ ገናመር ።

በመገናኛው ፣ ክፍል ፣ በየምዕራፉ ፣ የተጻፈውን ፣ ተመልስን ፣ ስናስታውስ ፣ ከግብፅ ፣ ፋርሶቹን ፣ ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ እንዳስወጣ ፣ እርሱም ፣ ከሞተ ፣ በኋላ ፣ የግብፅ ፣ ግዛት ፣ የርሱ ፣ የጦር ፣ አለቃ ፣ ለነበረው ፣ ለበጥሊሞስ ፣ (ለፕቶሎሚውስ) ፣ እንደ ፣ ደረሰው ፣ አንብበናል ። ስለዚህ ፣ የመገናኛዎቹ ፣ በጥሊሞስ ፣ ሶተርና ፣ በጥሊሞስ ፣ ፊላደልፍ ፣ የሚባሉት ፣ ዘራቸው ፣ ግሪክ ፣ የሆነው ፣ የግብፅ ፣ ነገሥታት ፣ የአክሱምን ፣ ግዛትና ፣ መካከለኛውን ፣ ትግሬ ፣ ለማስገበር ፣ እንኳን ፣ ባይችሉ ፣ በኤርትራ ፣ ዳር ፣ ከአዳሊስ ፣ በስተሰሜን ፣ በኩል ፣ ያለውን ፣ አገር ፣ እየያዙ ፣ ሚኦስ ፣ ሔርሞስ ፣ ሌውቆሶሊመን ፣ ፊሎቴራ ፣ ኔኪሲያ ፣ ቤሬኒኬ ፣ እያሉ ፣ በቋንቋቸው ፣ የወየሚቸው ፣ ከተሞችና ፣ እንደዚሁም ፣ በነርሱ ፣ ሥርወ መንግሥት ፣ የሚጠራውን ፣ ቶሎሚይስ ፣ የሚባለውን ፣ ከተሙ ። በጥሊሞስ ፣ ፊላደልፍ ፣ ሩ ፣ የሚሆኑትን ፣ የአሪትን ፣ ሊቃውንት ፣ ሰብስቦ ፣ ብሉይን ፣ ከዕብራይስጥ ፣ ወደ ፣ ግሪክ ፣ ያስተረጎሙው ፣ መሆኑን ፣ ከዚህ ፣ በፊት ፣ ጽፈናል ። እርሱ ፣ ከሞተ ፣ በኋላ ፣ በጥሊሞስ ፣ ፫ኛ ፣ ኤቤርጄት ፣ የሚባለው ፣ በ፪፻፵፯-፪፻፳፪ ፣ ዓመት ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ የነበረው ፣ እስከ ፣ አዳሊስ ፣ ድረስ ፣ ሥልጣኑን ፣ አግብቶ ፣ አዳሊስን ፣ ከቀድሞ ፣ ይበልጥ ፣ አድምቆ ፣ የንግድ ፣ መመላለሻ ፣ ዋና ፣ ወደብ ፣ አደረጋት ። የአክሱሞቹ ፣ ነገሥታት ፣ በዚህ ፣ ዘመን ፣ አቅም ፣ በማነስ ፣ ይሁን ፣ ወይም ፣ በሥፍራው ፣ ርቀትና ፣ ለመቆጣጠር ፣ ባለመቻል ፣ ይሁን በአዳሊስና ፣ በአካባቢው ፣ የነበጥሊሞስ ፣ እጅና ፣ ሥልጣን ፣ ሲገባ ፣ ስለዚህ ፣ ጉዳይ ፣ ከግብዎቹ ፣ ገዥዎችና ፣ ከወራሪዎቹ ፣ ጋር ፣ ያደረጉት ፣ የታወቀ ፣ ጦርነት ፣ በታሪክ ፣ ውስጥ ፣ እስከሁን ፣ የለም ። ምናልባት ፣ በዚህ ፣ ዘመን ፣ አክሱሞች ፣ እነሱም ፣ ከተማቸውም ፣ ገና ፣ እመግነን ፣ አልደረሱም ፣ ይሆናል ። ከዚያ ፣ ወዲህ ፣ ግን ፣ በአብርሃ ፣ በነካሌብ ፣ ጊዜ ፣ አክሱም ፣ ሲገን ፣ ይህቺ ፣ የታወቀች ፣ የአዳሊስ ፣ ከተማ ፣ የአክሱሞች ፣ መሆኗ ፣ የታወቀ ፣ ነው ።

በላረው ፣ ጠቅሰነው ፣ እንደነበረው ፣ ከስማስ ፣ እንደኮፕሌስት ፣ የሚባለው ፣ የግሪክና ፣ የግብፅ ፣ ተወላጅ ፣ ከእስክንድርያ ፣ ወደ ፣ ሕንድ ፣ ሄዶ ፣ ከሕንድ ፣ ሲመለስ ፣ በ፪፻፳፭ ፣ ዓ ፣ ም ፣ አዳሊስንና ፣ አክሱምን ፣ ገብኝቷል ። ይኸም ፣ ዘመን ፣ በኋለኛው ፣ ጊዜ ፣ የነገሠው ፣ ያሂ ፣ ከሌብ ጊዜ ፣ ነው ።

ከስማስ ፣ አዳሊስን ፣ በገብኝ ፣ ጊዜ ፣ የግብፅ ፣ ንጉሥ ፣ በጥሊሞስ ፣ ኤሼርጅት ፣ በእስያ ፣ አገር ፣ ስላገኘው ፣ ድል ፣ የአክሱሙ ፣ ንጉሥ ፣ በየአውራጃ

ውና ፡ በየመን ፡ አገር ፡ ያገኘውን ፡ ድል ፡ ሁለቱም ፡ ለየረሳቸው ፡ ያጸፉትን ፡ የድል ፡ መታሰቢያ ፡ በዕብነ ፡ በረድ ፡ ከተሠራ ፡ ዙፋንና ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ የተመለከተውን ፡ ጽሑፍ ፡ ቀድቶ ፡ ወስዷል ። ስለበጥሊሞስ ፡ የተጻፈው ፡ ጳ፴ ፡ መሥመር ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያው ፡ (አክሱሙ) ፡ ንጉሥ ፡ የተጻፈው ፡ ፴፱ ፡ መሥመር ፡ ነው ። የግብፁን ፡ ንጉሥ ፡ ወደ ፡ ጎን ፡ እናድርግና ፡ በዚህ ፡ የሐውልት ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ የአክሱሙ ፡ ንጉሥ ፡ በአራት ፡ ታላላቅ ፡ አውራጃዎች ፡ ላይ ፡ ያገኘውን ፡ ድል ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ዓይነት ፡ በጭሩ ፡ ይገልጻል።

፩ኛ ፡ ንጉሡ ፡ በምሥራቅና ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ ወደግዕዝ ፡ (አግግዝት ፡ አግግዝያን) ፡ ወደአጋሚ ፡ ወደሲኒኔ ፡ (ሰንይቲ?) ፡ ወደ ፡ አዋ ፡ (ዓድዋ?) ፡ ወደ ፡ አንጋቤ ፡ ወደቲያማአ ፡ ወደአታጋው ፡ ወደ ፡ ካላአ ፡ (ጋላ?) አገር ፡ ሄደ ፡ ከዚያም ፡ የተከዘን ፡ ወንዝ ፡ ተሻግሮ ፡ ስሜንን ፡ ማስገበሩን ።

፪ኛ ፡ በምዕራብ ፡ ስሜን ፡ በኩል ፡ ላዚኔ ፡ ዛአ ፤ ጋባላ ፤ አታልሞ ፤ ቤጋስ ፡ (ቦንስ-በጅያ) ፡ የሚባሉትን ።

፫ኛ ፡ አኒኔ ፡ ሜቲኔ ፡ ሴሲያ ፡ (ሳሆ?) ፤ ራውዝን ፤ ሰውላት ፡ የሚባሉትን።

፬ኛ ፡ በዛሬው ፡ የዓረብ ፡ አገር ፡ በየመን ፡ ያሉትን ፡ የላባን ፡ አገሮች ፡ ሄደ ፡ በጦር ፡ ማስገበሩን ፡ ይገልጻል ። ሲገልጽም ፡ በርሱ ፡ አንጋገር ፡ እንደዚህ ፡ እያለ ፡ ነው ።

“በግዛቱ ፡ አጠገብ ፡ (ዙሪያ) ፡ ያሉትን ፡ አገሮች ፡ በጉብዝና ፡ ተዋግቼ ፡ በሰላም ፡ እንዲገዙ ፡ ከደረግሁ ፡ በኋላ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያሉትን ፡ አገሮች ፡ በጦርነት ፡ አስገበርሁ ። ጋዜ ፡ (አግአዚ) ፡ አጋሚን ፤ ሲጄይን ፤ ወጋኋቸውና ፡ የሀብታቸውን ፡ አጋማሽ ፡ ወሰድሁ ። አውአ ፤ ዚንጋቤኔ ፡ አንጋቤ ፡ ቲአማአ ፤ አታጋውስ ፡ ከለአ ፡ ከዚያ ፡ ከዐባይ ፡ ወዲያ ፡ ያሉትን ፡ የሳሜኒን ፡ (ሰሜን) ፡ ሕዝብ ፡ ወጋሁ ፡ ይህ ፡ አገር ፡ ተራራማ ፡ ብርድ ፡ ያለበት ፡ አገር ፡ ነው ፡ የበረዶው ፡ ክምር ፡ እስከ ፡ ጉልበት ፡ ድረስ ፡ ያጠልቃል ። እነዚህን ፡ አገሮች ፡ ሁሉ ፡ ወንዙን ፡ ተሻግራ ፡ አስገበርሁባቸው ። ከዚያ ፡ ላዚኔ ፡ ዛአአ ፡ ጋባላ ፡ የሚባሉትን ፡ ፍልሀህ ፡ በሚመነጭበት ፡ ተራራ ፡ የሚቀመጡትን ፡ ሕዝቦችና ፡ ከነርሱም ፡ ጋር ፡ አታልሞንና ፡ ቤጋን (በጂያ) ፡ አስገበርሁ ። ከታንጋይቲ ፡ ገምሮ ፡ እስከ ፡ ግብፅ ፡ ወሰን ፡ የሚኖሩትን ፡ ሕዝቦች ፡ በጦር ፡ ካሳመንሁ ፡ በኋላ ፡ ከግዛቱ ፡ ገምሮ ፡ እስከ ፡ ግብፅ ፡ ግዛት ፡ ድረስ ፡ መንገድ ፡ አወራሁ ። አነኔ ፤ ሜቲኔ ፤ ደግሞ ፡ በተራራ ፡ ላይ ፡ የሚኖሩትን ፡ የሴሴያ ፡ ሕዝቦች ፡ በትልቅና ፡ በማይወጣ ፡ ተራራ ፡ ላይ ፡ ሆነው ፡ ስለአስቸገሩኝ ፡ ዙሪያውን ፡ አስከብቤ ፡ እጃቸውን ፡ ለመስጠት ፡ እንዲገደዱ ፡ አደረግኋቸው ። የነርሱንም ፡ ወጣቶቻቸውንና ፡ ሚስቶቻቸውን ፡ ልጆቻቸውንና ፡ ደናግሎቻቸውን ፡ የነርሱ ፡ ገንዘብ ፡ የሆነውን ፡ ሁሉ ፡ ወሰድሁባቸው ። በሚጻፍ ፡ በበረሃ ፡ ውሀ ፡ በሌለበት ፡ አገር ፡ ዕጣን ፡ እየነገዱ ፡ በበርበሪ ፡ አገር ፡ የሚኖሩትን ፡ የራውዚ ፡ ሰዎች ፡ የሶላጤንም ፡ ሰዎች ፡ እስከ ፡ ባሕር ፡ ድረስ ፡ ያሉትን ፡ ሁሉ ፡ በተ

ራራ ፡ እየተሸሸጉ ፡ ያስቸገሩትን ፡ ሁሉ ፡ እኔው ፡ ራሴ ፡ በጦርነቱ ፡ ቦታ ፡ እየተገናኙ ፡ ከአሸናፊው ጋር ፡ በኋላ ፡ ሁሉንም ፡ ግብር ፡ እንዲገብሩልኝ ፡ አድርጌ ፡ በነፃነት ፡ ለቀቅኋቸው ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ሌሎችም ፡ ታላላቅ ፡ ሕዝቦች ፡ ያለጦርነት ፡ ገበሩልኝ ። ከኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ግድ ፡ የሚኖሩትንም ፡ (ዓረብ) ፡ የዐራቢትንና የኪናይዶክልፒቲን ፡ አገሮች ፡ እንዲወጉ ፡ የአግረኛና ፡ የመርከበኛ ፡ ሁለት ፡ ጦር ፡ ሰድጄ ፡ ነገሥታቶቻቸውን ፡ በመራታቸው ፡ እንዲገብሩኝና ፡ በባሕሩም ፡ ላይ ፡ በሰላም ፡ ንግዱ ፡ እንዲካሄድ ፡ አዘዝኋቸው ። ከሌውኮ ፡ ኮሜ ፡ አስከ ፡ ሳቤይ ፡ ድረስ ፡ ያሉትን ፡ ሕዝቦች ፡ ከኔ ፡ ዘር ፡ (ከኔ ፡ በሬት ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት) ፡ ያላስገበሩባቸውን ፡ አስገበርሁ ። ስለዚህ ፡ ለትልቁ ፡ አምላኬ ፡ ለወለደኝ ፡ ከምሥራቅ ፡ ፅግን ፡ እስከ ፡ ሚገኝበት ፡ ከምዕራብ ፡ እስከ ፡ ኢትዮጵያ ፡ (ኑብያ ፡ ማለቱ ፡ ነው) ፡ እስከ ፡ ሳሱ ፡ ያሉትን ፡ ሕዝቦች ፡ ሁሉ ፡ በአርዳታው ፡ ላስገዛኝ ፡ ለአገሪያዎች ፡ ምሥጋና ፡ አቀርባለሁ ። እኔም ፡ ራሴ ፡ ሄጄ ፡ የጦር ፡ መከፈትንም ፡ ልኬ ፡ በውስጤ ፡ የሚገዛውን ፡ ሕዝብ ፡ ሰላማዊ ፡ ከአደረግሁ ፡ በኋላ ፡ ለመርከበኞች ፡ ደህንነት ፡ ይሆን ፡ ዘንድ ፡ ለዚህ ፡ ለአገሪያ ፡ ለፖሊዶን ፡ መሥዋዕት ፡ ለማቅረብ ፡ እወርዳለሁ ። በዚህ ፡ ሥፍራ ፡ የጦር ፡ ሠራዊቱን ፡ ሰብስቤ ፡ በሰልፍ ፡ በነገሥቱ ፡ በጸገኛው ፡ ዓመት ፡ ይኸን ፡ ዙፋን ፡ አምጥቼ ፡ ለአገሪያ ፡ ሰጠሁ ። »

እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ የጠራቸው ፡ አገሮች ፡ በሬት ፡ እንዳመለከትሁት ፡ ጋዜ ፡ ያለው ፡ አግዓዝ ፡ አዋ ፡ ያለው ፡ ዓድዋ ፡ ወይም ፡ የዬሀ ፡ አውራጃ ፡ ዚንጋቤኔና ፡ አንጋቤ ፡ ያለው ፡ ከስማ ፡ እንደገለጸው ፡ በአዳሊስ ፡ ዙሪያ ፡ ያለው ፡ የትግራይ ፡ አገር ፡ ቲያሞ ፡ (ጫያሞ) ፡ ያለው ፡ የጋምቤላን ፡ ሕዝብ ፡ አታልሞ ፡ የባሪያን ፡ የቁናማን ፡ አገር ። ቤጋ ፡ ታንጋቲ ፡ አታቢቲ ፡ የሚላቸው ፡ በአክሱም ፡ ምዕራብ ፡ ሰሜን ፡ እስከ ፡ ግብፅ ፡ ግዛት ፡ ድረስ ፡ የሚገኙትን ፡ የባጅያ ፡ (ብሌሜይ) ፡ ሕዝቦችን ፡ ራውዚ ፡ የሚለው ፡ ሱማሌን ፡ ሳሱ ፡ የሚለው ፡ ወርቅ ፡ የሚገኝበትን ፡ የወለጋን ፡ አገር ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። ሌውኮሚ ፡ አራቢት ፡ ኪናይዶክልፒት ፡ የሚባሉት ፡ በዐረብ ፡ ማዕከላዊና ፡ ሰሜን ፡ በኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ዳር ፡ ከናባት ፡ ሕዝብ ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ ያሉትን ፡ ሕዝብ ፡ መሆኑን ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ምዕ ፡ ፭ ፡ ገጽ ፡ ፻፳፩-፻፳፬ ፡ አልቤር ፡ ካሚረር ፡ ቀይ ፡ በሕር ፡ አበሻ ፡ ዐረብ ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ ቶም ፡ ፩ኛ ፡ በገጽ ፡ ፪፻፰-፪፻፱ ፡ ገልጸዋል ።

ከስማስ ፡ ይኸን ፡ ጽሑፍ ፡ ከሐውልቱና ፡ ከዙፋኑ ፡ ቀድቶ ፡ የዙፋኑንም ፡ ስዕል ፡ ይዘ ፡ ወዳገሩ ፡ እንደተመለሰ ፡ « ቶፖግራፊያ ፡ ክርስቲያና ፡ የክርስቲያን ፡ ሥፍራ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ በጄፎርዲ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መጽሐፍ ፡ ጽፎ ፡ የዚህንም ፡ በዚያው ፡ አግብቶት ፡ ሲኖር ፡ እርሱ ፡ የዚህን ፡ ዓለም ፡ ኑሮ ፡ ንግዱን ፡ አገር ፡ ምርመራውን ፡ ትቶ ፡ ወደ ፡ ሲና ገዳም ፡ ገብቶ ፡ መንኰሶ ፡ በሽምግልና ፡ ሞተ ። የርሱን ፡ የጁን ጽሑፍ ፡ መጽሐፍ ፡ እርሱ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ብዙ ፡

ዘመን : ቆይቶ : እንደ : አውሮፓ : ቍጥር : በሽጊጊጊና : በሽጊጊጊ : ዓ : ም : ሞንጎሪና : አላቲውስ : የሚባሉት : በማጎተም : አሳትመው : እንዲረባ : አደረ ጉለት ።

ይኸ : በአዳሊስ : ከስማስ : በጊኛው : መቶ : ዓ : ምሕረት : ያገኘው : ሐውልትና : ጽሑፍ : የዛሬ : መርግሪዎች : በአዳሊስ : ቢረገጉ : አላገኙትም ። ከዚህ : ቀደም : እንዳልነው : በጊዜ : ብዛት : የቆመው : የዕብን : በረድ : ዙፋንና : ሐውልት : ወደቆ : የወደቀው : በዘመን : ብዛት : አረር : ለብዕ : ተደብቋል : ማለት : ነው ።

ከስማስ : ይኸን : ሐውልት : ማግኘቱንና : ጽሑፉን : በትክክል : መቅዳቱን : ብዙ : ዘመን ጸሐፊው : ሁሉ : ሲጠራጠረው : ቆይቶ : ሳለ : በመጨረሻው : የተረጋገጠ : ሆኗል ። ምክንያቱም : ሀንሪ : ሶልት : (Henry Salt) የሚባለው : የእንግሊዝ : ተወላጅ : በሽጊጊጊና : ሽጊጊጊ : ዓ ም : መካከል : ኢትዮጵያን : በጉብኝ : ጊዜ : አክሱም : ደርሶ : ከአክሱም : ሐውልት : ላይ : በግሪክ : ቋንቋ : የተጻፈውን : አግኝቶ : የቀዳው : ጽሑፍ : የዙፋኑና : የሐውልቱ : ስእል : ከስማስ : ከተመለከተው : ሐውልትና : ከቀዳው ጽሑፍ : ጋር : የሐውልቱም : ሥራ : ላንድን ጉሥ : እንኳን : የተሠራ : በይሆን : ከዚያው : ሥርወ መንግሥት : ነገሥታት : ላንዱ : የተሠራ ፤ እጁም : አንድ : ዓይነት መሆኑን : ሁሉም : መስክረዋል ።

ከሐውልቱ : በቀር : ከስማስ : በተወው : ጽሑፍ : ውስጥ : ስለ : አክሱም መንግሥት : አንዳንድ : የጻፈው : ቃል : ይገኝበታል : ስለበርበራና : (በሪባሪ) ስለ : ባብ : ኤል : ማንዴብ : (ዚንጂዮም) : በሚል : ቃል : ይናገራል ፤ ጋርዳፋይ : በአክሱም : ንጉሥ : ሥልጣን : ውስጥ : መሆኑን : አገረ : ገዥዎቹም : ከአክሱሙ : ንጉሥ : የተሾሙ : ያገው : መሳፍንት : መሆናቸውን : ይገልጻል : ካሚረር : ጅኛው : ቶም : ገጽ : ፵፫ : ተመልከት ። እንደዚሁም : አጽባክ (ካሌብ : ማለቱ : ነው) : ወደ : የመን : ጦር : ይዞ : ለመሔድ : (የናግራን : ክርስቲያኖችን : ዕልቂት : ለመዘቀል) ሲዘጋጅ : አይቻለሁ : ይላል ።

የሆነ : ሆኖ : ከስማስ : በአዳሊስ : የዕብን : በረድ : ዙፋንና : በሐውልቱ : ላይ : አግኝቶ : የገለበጠው : ጽሑፍ : ከወደ : መጀመሪያው : ላይ : ያለው : ስለጠፋ : ከአክሱም : ነገሥታት : ውስጥ : የየትኛው : ንጉሥ : መሆኑ : እስከ : ዛሬ : በትክክል : አልታወቀም ። ብዙ : ጸሐፊዎች : እነካሚረር ስሙ : በታሪክ : ነገሥት : ዝርዝር : ውስጥ : የማይገኘው : ባለፈው : ምዕራፍ : እንደተመለከት ነው : ራሱ : የአክሱም : ንጉሥ : እያለ የወርቅና : የብር : ገንዘብ : ያሠራው : የአፈላስ : ሳይሆን : አይቀርም : ብለዋል : ግማሾቹ : ዘሐቅጌን : (ዘሐቅጌስ?) : አድርገዋል ። እነዚህ : ሁለቱም : ከአብርሃ : በፊት : የነበሩ : አረማውያን : ነገሥታት : ናቸው ። የነበሩትም : በግምት : ዘሐቅጌ : ፻፳-፻፶ : ዓ ም : አፈላስ

በ፪፻፳-፪፻ : ዓ፡ ም፡ መካከል ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በኋላ ፡ ነው ። የቀሩት ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ሙሴ ፡ ድሩወ ፡ ያሉት ፡ የዚህ ፡ የሐውልት ፡ ጌታ ፡ ብዙ ፡ ታሪካዊ ፡ ሥራ ፡ በዘመኑ ፡ የፊጸመ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥቱም ፡ የረዘመ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ይላሉ ። ከባዚን ፡ ወዲህ ፡ ከአብርሀ ፡ በፊት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ረገጥኻም ፡ የዘመን ፡ ግዛት ፡ ያገኙ ፡ በዝርዝር ፡ ውስጥ ፡ በ ፡ ለ ፡ ክፍል ፡ በቀጥር ፡ ፲፮ ፡ ያለው ፡ እለ ፡ ዓውዳ ፡ ፴ ዓመት ፤ በቀጥር ፡ ፲፮ ፡ ያለው ፡ እለ ፡ አዝንጓ ፡ ፸፯ ዓመት ፡ ስለ ፡ ነገሡ ፡ በዚህ ፡ ረኻም ፡ ዘመነ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ አገር ፡ ማስገበር ፡ የቻለ ፡ ከነዚህ ፡ ከሁለቱ ፡ አንዳቸው ፡ ይሆናል ። እነዚህም ፡ የነበሩበት ፡ ዘመን እለ ፡ ዓውዳ ፡ ፲፪-፲፱፩ ፡ እለ ፡ አዝንጓ ፡ ፻፹፯-፪፻፶፪ ፡ ዓ ም ፡ መካከል ፡ ነው ፤ እነዚህንም ፡ ይልቁንም ፡ የፊተኛውን ፡ እለ ፡ ዓውዳን ፡ የአክሱምን ፡ ደንበኛውን ፡ መንግሥት ፡ የመሠረተ ፡ ነው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ በኔ ፡ አስተያየት ፡ የአክሱም ፡ መንግሥት ፡ መሥራቻ ፡ የዚህ ፡ የሐውልት ፡ ጌታ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። በንግግር ፡ ውስጥ ፡ እንደምንረዳው ፡ ከኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ማዶ ፡ የእግረኛና ፡ የመርከበኛ ፡ ጦር ፡ አዘጋጅቶ ፡ ያረብን ፡ አገር ፡ አስገበርሁ ፡ ሲል የእግረኛና ፡ ይልቁንም ፡ የመርከብ ፡ ጌታ ፡ ሲሆን ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የመንግሥትና ፡ የጦር ፡ የመርከብ ፡ ኃይል ፡ የተወለደ ፡ ንጉሥ ፡ ከወደኋላው ፡ አይጠፋም ። ይልቁንም ፡ ጽሕፈቱን ፡ የጻፈው ፡ በግሪክኛ ፤ የሚጠራቸው ፡ አማልክት ፡ ዘውስ ፡ አሬስ ፡ የግሪክ ፡ አማልክት ፡ ስለሆኑ ፡ የመዝናኛውን ፡ ንጉሥ ፡ በሆን ፡ ኖሮ ፡ የሚያመልከው ፡ በባቶቹ ፡ በሳባና ፡ በሂሚያሪት ፡ አማልክት ፡ በፀሐይ ፡ በጨረቃ ፡ በባሕር ፤ የሚጻፈውም ፡ በሳባውያን ፡ ፊደል ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡ ነበር ።

ምዕራፍ ፡ ፴፯ ።

በአክሱም ፡ ዘመን ፡ የፊደልና ፡ የጽሑፍ ፡ ሁኔታ ።

ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡ እንዳነሣነው ፡ ወደፊትም ፡ ባሉት ፡ ምዕራፎች ፡ የሳባ ፡ የሀባሳት ፡ የሂሚያሪት ፡ አማልክትና ፡ ፊደል ፡ እያልን ፡ ማንሣታችን ፡ የማይቀር ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ስለሁለቱም ፡ ሰፊና ፡ ዝርዝር ፡ ሐተታ ፡ ለመስጠት ፡ እንኳ ፡ ባንችል ፡ አሳቡን ፡ በጭሩ ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ መግለጽ ፡ የአንባቢን ፡ አሳብ ፡ ወደ ፡ ብርሃን ፡ በመጠኑ ፡ ያመጣለታል ፡ ብለን ፡ ተስፋ ፡ እናደርጋለን ። ስለዚህ ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ አብርሃና ፡ ወደ ፡ ሐውልቱ ፡ ጽሑፍ ፡ ከመሄዳችን ፡ በፊት ፡ ለግዕዝና ፡ ለአማርኛ ፡ ፊደላችን ፡ አባት ፡ የሆነውን ፡ የሳባውያንን ፡ (የሂሚያሪትን ፡) ፊደል ፡ እንመልከት ።

በዚህ ፡ ዘመን ፡ (፩፻-፬፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡) መካከል ፡ በፕሊን ፡ መጽሐፍ ፡ በስትራቦን ፡ የዢዎግራፊ ፡ መጽሐፍና ፡ የኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ዙሪያ ፡ (ፔሪፕሉ) ፡ በሚባለው ፡ እንደሚገኘው ፡ ከአሶርና ፡ ከባቢሎን ፡ በደቡብ ፡ ከሲና ፡ በረሀ ፡ ከናባታ ፡ አገር ፡ በታች ፡ በዛሬው ፡ የሂጅያዝ ፡ አገር ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሕዝቦች ፡ ነበሩ ። ከነሱም ፡ ግማሾቹን ፡ የአዱሊስን ፡ ሐውልት ፡ ያስቀረጸው ፡ የአክሱም ፡ ንጉሥ ፡ አስገብሯቸዋል ። የቀሩት ፡ ደግሞ ፡ ከሀባሳት ፡ ከሐድራሞት ፡ ከሳትራሞት ፡ በቀር ፡ በደቡብ ፡ ዐረብ ፡ ያሉት ፡

በዘመናቸው ፡ አንዱ ፡ ሲመቸው ፡ ሌላውን ፡ እየደረበው ፡ ሳይመች ፡ ሁሉም ፡ የየራሳቸውን ፡ ነፃነት ፡ ይዘው ፡ ለየብቻ ፡ የሚቀመጡ ፡ አራት ፡ ላይ ፡ የተከረሉ ፡ ሕዝቦች ፡ ነበሩ ። እነዚህም ፡ ፩ኛ ፡ ሚኒይ ፡ የሚባሉት ፡ ከተማቸው ፡ ከርና ፡ ፪ኛ ፡ በነርሱ ፡ ጉን ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ ሳባውያን ፡ ከተማቸው ፡ ማሪብ ፡ (ማሪአባ) ፤ ፫ኛ ፡ ከታባን ፡ ወሰናቸው ፡ እስከ ፡ ባብ ፡ ኤል ፡ ማንዴብ ፡ (እስከ ፡ በርበራ) ፡ የሚደርሰው ፡ ከተማቸው ፡ ታምና ፡ ሳባታ ፡ ፬ኛ ፡ ሂሚያሪት ፡ ከተማቸው ፡ ራይዳን ፡ ጳጳስን ፡ ከነዚህ ፡ ከአራቱ ፡ ፩ኛው ፡ አይሎ ፡ ሌላውን ፡ ሲደርበው ፡ በተራው ፡ ደግሞ ፡ የተደረበው ፡ ተነሥቶ ፡ ገዥውን ፡ ሲገዛው ፡ ቆይቷል ። ከአራቱ ፡ ውስጥ ፡ በመዝመሪያ ፡ ጊዜ ፡ የሳባ ፡ ወገን ፡ በጦርነት ፡ በንግድ ፡ በእውቀት ፡ በርትቶ ፡ በሌሎቹ ፡ ላይ ፡ አይሎ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ደካማ ፡ የነበረውን ፡ ሂሚያሪትን ፡ ጨምሮ ፡ ያገዛው ፡ ነበር ፤ በመጨረሻው ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ከታባን ፡ የተባሉት ፡ በጌባኒት ፡ አጅ ፡ ሲወድቁ ፡ በሳባውያን ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ የሂሚያሪት ፡ ወገኖች ፡ በረቱባቸውና ፡ ገዡቸው ።

ከእነዚህ ፡ የሴም ፡ ዘር ፡ ከሆኑት ፡ ከአራቱም ፡ ክፍል ፡ ቢሆን ፡ የድንጋይ ፡ ላይ ፡ ጽሑፍን ፡ የመረመሩ ፡ ሊቃውንት ፡ እንዳሉት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በሬት ፡ ከጅኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ዝምሮ ፡ በየጊዜው ፡ ከአረብ ፡ አገር ፡ ወደ ፡ አጎቶቶ ፡ ሰሜንና ፡ ምሥራቅ ፡ አውራጃ ፡ እየተሸገሩ ፡ መቀመጣቸው ፡ አልቀረም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ሥልጣኔያቸውና ፡ ራደላቸው ፡ እንደሚያስረዳው ፡ ከአራቱ ፡ በበለጠ ፡ የሳባውያንና ፡ የሂሚያሪት ፡ ወገኖች ፡ በብዙ ፡ ተሸግረዋል ። እነዚህም ፡ የአማርኛውና ፡ የግዕዙ ፡ መጽሐፋችን ፡ በሴም ፡ በአራተኛው ፡ ልጁ ፡ (ሴም-አርፋክስ-ሳላሕ-አ ፡ (ኤ በር-የቅጣን) ፡ በየቅጣን ፡ ነገደ ፡ የቅጣን ፡ ወይም ፡ ከባዕድ ፡ ቀንበር ፡ አድነዋል ፡ በማለት ፡ ነገደ ፡ አግዳዚ ፡ የሚላቸው ፡ ናቸው ። ሳባ ፡ ደግሞ ፡ የየቅጣን ፡ ልጅ ፡ ስለሆነ ፡ በርሱ ፡ ስም ፡ ሳባውያን ፡ ይባላሉ ። ሂሚያሪት ፡ ግን ፡ የዘር ፡ ስም ፡ በመሆን ፡ ፈንታ ፡ ያገር ፡ ወይም ፡ ያንድ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ስም ፡ ይመስላል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሂሚያሪትና ፡ ሳባውያን ፡ እንደሸዋና ፡ እንደጉጃም ፡ ያህል ፡ በሁለት ፡ አውራጃ ፡ ይጠራ ፡ እንጂ ፡ በዘርና ፡ በሥልጣኔ ፡ ይልቅንም ፡ በትክክል ፡ በምንረዳው ፡ በሬደል ፡ አንድ ፡ ናቸው ። የነርሱንም ፡ ጽሑፍና ፡ ራደልን ፡ የመረመሩ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ያንኑ ፡ አንዱን ፡ ዓይነት ፡ ራደል ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ በሳባውያን ፡ ስም ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በሂሚያሪት ፡ ስም ፡ እየጻፉ ፡ ይገልጹታል ። ግማሹቹ ፡ የሳባውያንን ፡ ራደል ፡ በጅጅ ፡ ወይም ፡ በጅፀ ፡ ዘር ፡ ያደርጉና ፡ የሂሚያሪቱን ፡ ፳፪ ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ ፳፱-፩ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ሳባውያን ፡ ፳፰ ፡ ላይ ፡ ይወስኑታልና ፡ በጠቅላላው ፡ ሁለቱም ፡ ሳባውያንና ፡ ሂሚያሪት ፡ የሚባሉት ፡ አገሮች ፡ የሚገለገሉበት ፡ ራደል ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ነበር ፤ ወይም ፡ በመካከላቸው ፡ የሚያደርጉት ፡ ልዩነት ፡ በጣም ፡ ያነሰ ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ይቻላል ።

ይህ ፡ የሳባውያንና ፡ የሂሚያሪት ፡ ራደል እንደ ፡ አራማይክ ፡ እንደ ፡ ፊንቄ ፡ እንደ ፡ ዕብራውያን ፡ እንደ ሲሪያክ ፡ ከሴም ፡ ዘር ፡ የመነጨ ፡ ራደል ፡ ነው ። የጤግሮስና ፡ የኤፍራጥስ ፡ ወንዝ ፡ በሚፈስበት ፡ አገር ፤ በባቢሎንና ፡ በአካድ ፡ በአሶር ፡ የሚኖሩ ፡ የመዝመሪያዎቹ ፡ የሴም ፡ ዘሮች ፡ የሰሜኖቹ ፡ ወገኖች ፡ ለአራማይክ ፡ አራማይክ ፡ ለዕብራውያን ፡ ለፊንቄ ፡ ፊንቄ ፡ ለግሪክ ፡ ሲያቀብል ፡ በደ

ቡብ : በኩል : ያሉት : ሴማውያን : ደግሞ : ለክፍላቸው : ነገድ : ለሳባውያን : ፊደልን : አቀበሉ ። ሳባውያን : ደግሞ : ወደ : ኢትዮጵያ : ከተሻገሩ : በኋላ : ይዘው : የመጡትና : ለነበረው : ሕዝብ : ያወረሱት : ፊደል : እስከ : ጊዜያችን : ድርሷል ። ወራሽ : ከአውራሽ : በሚቀበልበት : ጊዜ : ከዘመንም : ብዛት : የተነሣ : በማሻሻልም : ምክንያት : ከቀድሞው : የሳባውያን : ፊደል : የአክሱሞቹ : ከአክሱሞቹ : የዛሬው : ፊደላችን : በብዙ : ሳይሆን : በቲንሹ : ይለዋወጣል ። የአክሱሙና : የዛሬው : እንኳን : ፊደላችን : በጽሕፈት : ማሳመርና : ማክረጥ : ይለያያል : እንጂ : በተረፈ : ያው : ነው ። ቲንሹ : መለያየት : የተደረገ : በሳባውያንና : በአክሱማውያን : መካከል : ነው ። የዚህም : ልዩነት : ከዚህ : ገጽ : ቀጥሎ : በምናሳየው : ሰሌዳና : በምንሰጠው : ሐተታ : እንደምንገልጸው : ልዩነቱ : በማሻሻል : ምክንያት : እንደመጣ : በግልጽ : ይታወቃል ።

የሳባውያን : ፊደል : የሚገኘው : እንደገናዎቹ : እንደ : አራማይክ : እንደ : ፊንቄ : እንደ : ዕብራውያንና : እንደ : ጽርዓውያን : “አበገደ” ብሎ : ነው ። ሲጽፏ : ከቀኝ : ወደ : ግራ : ጽፈው : ከዚያ : ደግሞ : በጨረሱበት : መሥመር : ጊርጌ : ላይ : አያይዘው : ሳያቋርጡ : እየጻፉ : ከግራ : ወደቀኝ : ከቀኝ : ወደግራ : ይመላለሱ ። በዚህ : ምክንያት : ግሪኮች : የሳባውያንን : ፊደል : “BOUSTROPHEDON - የበሬ : እርሻ ።” ብለው : ሠይመውታል ። በሬ : ሲያርስ : መገመገሚያ : ከተለመደ : በኋላ : በዚያው : በጨረሱበት : ጎን : ገምጧ : እርሻውን : ይቀጥላል እንጂ : ሁለተኛውን : ትልም : ለማረስ : ወደገመገሚያ : አይመለስምና : ስለዚህ : ነው : ፊደሉን : የበሬ : እርሻ : ብለው : የሠየሙበት : ምክንያት ። ይሁን : እንጂ : ለዘወትሩ : ፊደላቸውና : ጽሑፋቸው : ከገመገሚያ : ከቀኝ : ወደ : ግራ : ተዘርዝሮ : ነው : የሚገኘው ።

በለፈውና : በቅርብ : ዘመን : በአውሮፓ : የተነሡ : ሊቃውንት : የምሥራቅ : አገሮችን : ታሪክ : ፊደላቸውንና : ልማዳቸውን : በማጥናት : የታወቁ : እነ : ኤ : ቲላር : እየፒ : ቤርጂ : እነ : ደ : ሀ : ሙለር : ሌሎችም : ከሐውልት : ከቋጥኝ : የተጻፈውን : አየገለበጡ : ፍቺውን : አያጡት : ሲመረምሩ : ኖረዋል ።

የዛሬ : ሊቃውንት : ከመረመሩት : በኋላ : በየመጽሐፉ : ከሚያወጡት : ውስጥ : በተለይ : የነዚህ : የመካከለኛ : ምሥራቅ : አገሮችና : ለኛ : ለአሁኑ : ፊደላችን : አባት : የሆነው : የሳባውያን : ፊደል : በየመጽሐፉ : ያገኛል ። እንደዚህም : “ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA” በሚባለው : መዝገብ : ነገር : በመጀመሪያው : ሆሊ.ም : ገጽ : 677-685 ላይ : ይገኛል ። ምንም : እንኳን : ስለአራማይክና : ስለሬንቁ : ስለዕብራዊና : ስለግሪክ : ፊደል : ያጠናሁት : ነገር : ባይኖር : በፊደልና : ግማሾቹም : በዘር : ዘመዳሞች : የሆኑት : እነዚህ : አገሮች : ከኛ : ከሳባው : ፊደላችን : ጋር : ያለውን : ልዩነት : አንባቢ : ለማንጣጠር : እንዲመቸው : ከዚህ : ቀጥሎ : የፊደል : ሰሌዳ : ሰርቻሊህ ።

አከግደግ		ረገፍ (አገግ)		ሰብሐዊ		ግረግ		ገገውያገ		ገገ-ረገግያሪገ	
	ኢት		ኢት		ኢት		ኢት		ኢት		ኢት
ሃቱ	አ	ቱ	አ	ጸ	አ	ሶ	አ	ሽ	አ	ሽ	አ
ዓ	በ	ዓ	በ	ጋ	በ	ፀ	በ	በ	በ	በ	በ
ባ	ገ			ጋ	ገ	ገገ	ገ	ገ	ገ	ገ	ገ
ሐ	ዳ	ሐ	ዳ	ገ	ዳ	ሐ	ዳ	ዳ	ዳ	ዳ	ዳ
				ጠ	ዳ	ህሃ		ህሃ	ዳ	ዳ	ዳ
ጸ	አ	ጸ	ረ(ወ)	ገ	አ	ጸጸ	ኢ	ወ	ወ	ወ	ወ
ሃሃ	ረ(ወ)	ደ	ዘ			ጸጸ		ጸ	ዘ	ጸ	ዘ
ሃ	ዘ	ፀፀ	ሀ	ኝ	ዘ	ሃሃ		ሃሃ	ሐ	ሃሃ	ሐ.ሃ
ወ	ሀ	ፀ	ቸ	ጠ	ሀ	ቀ		ሃሃ	ሃ	ወዳ	ጠ
		ጌ	እ			ደ	ዘ	ወ?	ቸ?	ዳ	ዳ
ፀ	ቸ	ሃ	ገ	ሀ	ቸ	ፀ	ዐ	ዳዳ	ጠ	ሐ	ዳ
		ሪሃ	ከ			አ		ዳ	ዳ	ገ	ከ
ጌጌ	እ	ሃ	ወ			ፀ	ቸ	ሐ	ዳ	ዳ	ወ
ገገ	ገ	ሃ	ሃ	ጋገ	ገ			ገ	ሐ	ሃ	ሃ
ሪሪ	ከ	ቸ	ቸ	ኃ	ከ	ጌ	ዳ	ዳ	ወ	ሐ	ሐ
ሃሃ	ወ	ዐዐ	ዐዐ	ሀዐ	ወ	አ	ዳ	ሃሃ	ሃ	ዐገገ	ዐ
ሃሃ	ሃ			ጋገ	ሃ	ላ		ከ	ሐ	ዐ	ሪ
ቸ	ቸ	ዞ	ሰ	ዐ	ቸ	ላላላላ		ወ	ዐ	ዳ	ዳ
ዐዐ	ዐዐ	ቀ	ገ	ሃ	ሐ	ሃ		ሃ	ጠ?	?	ዳ
		ላ	ሪ			ፀፀ		ወ	ዐፀ	(ገ.ፀ)	ዳ
ገገ	ገ	ሃ	ሃ	ጋገ	ገ	ዐ	ዐ(አ)	ዳ	ዳ	ዳ	ሪ
ዳ	ሰ	ተ	ተ	ሃሃ	ሐ	ገ		ፀ	ፀ	ጋ	ሃ
						ላላ		ቀ	ቀ	ሪ	ሃ
ቀቀ	ቀ			ሐ	ገ	ቀቀ		ዳ	ሪ	ሃ	ሃ
ላ	ሪ			ገ	ሪ	ላ		ሪ	ሃ	ሃ	ሃ
ሃዘ	ሃ			ሃ	ሃ	ጌ		ሃ	ሃ	ሃ	ሃ
አሃ	ተ			ገ	ተ	ገ		ገ	ገ	ገ	ገ

ነቀኛ፡ ወዲ፡ ግሌ፡ ሲቆኑ፡ ሕገባህ > ጌጌገገ ገብከሙ፡ ገዳ
ኑ፡ በኃኑ፡ ገግሌ፡ ወዲቀኛ፡ ኡገዳኑ፡ ሲመከሱ ስገለጸህ
L E B ሃ ገ እድርገው፡ ጌጌዳኑ ታሰ።

ከሃሳብ ገሳ፡ ይኸንን፡ የአገላቻ ቸውን፡ የገ
ገው ያንን ያደረገህ፡ ዘር፡ ሳይሰቁ፡ እዳዳ፡ ገገ፡ ገግሌ፡ ወዲቀኛ፡
መዳፍን፡ መርጠው፡ በዚህ፡ ገገገው ያን፡ ሌደክ፡ ተቀብከው፡ እነሁ
እኛ ስከው፡ የሚሠሩ በቸን፡ ሌደክ፡ ገግሌ፡ ወዲቀኛ፡ በየሐ
ውክታቸው ካደ፡ በአሃሳብ ገሳ፡ በየሀ፡ ፕንታዊ፡ ገተማ፡ የዳ
ኑ ት፡ ይገኛል። ገ፡ ወይም፡ ገ፡ መላ፡ ገመታ፡ ገገገ፡ ገገ፡
በሌቶ፡ ገርም ሮ፡ እሽገ፡ ጊኛው፡ መላ፡ ገመተ፡ ገሳ ስረቶ ይሰጥ
የገረገ፡ ለሌገገ፡ በአሃሳብ ገሳ፡ ቤተ፡ መንግሥቶ፡ ገሳ፡ ገገ፡
ነቶ፡ በሃይማኖቶም፡ በሌሌም፡ በርካላ፡ በከነቤ፡ ገግሌ፡ ወዲ
ቀኛ፡ ብቻ፡ መዳፍን፡ አሃሳብ ማው ያን፡ ገገረገ፡ ወሰዳው፡
ይሆናል።

በተረረ፡ አሃሳብ ገሳው ያን፡ ከኛ፡ ሃሌ፡ የተዘቀ
ዘቀ፡ ወይም፡ በገገ፡ የተኛ፡ የሚመክክን ያገገው ያን፡ ሌደክ
እንዲሁ መቻቸው፡ በመገኘት ገገ፡ በማዘዎ ሮ፡ እኛ ስከ
ከው ታሰ፡ ከምሳሌ፡ ሃይባ > የሃበረውን፡ ሐመደረ እድርገው
ቻል፡ ረ፡ ገገ፡ ሳገገው ያን፡ ወዲቀኛ፡ በሚቆኑ በቶ፡ ጊዜ፡ የሃበረ
ውን፡ መሰጠ፡ እንዲያዘ፡ ቀርቷል።

ምንም፡ እንዲን፡ የሳበው ያን፡ ሌደክ፡ አበገዱ ላሎ
ደገር ሞር፡ እንገቢ፡ ከማሳጠጠር፡ እንዲመቸው፡ ስሌ፡ ሆኖው፡ በአበገዱ
የሚገር ሞር፡ ሆኖው፡ በሀከሐመ፡ የሚገር ሞር፡ የሳገ፡ ሌደክ፡ ገሳ ሃሳብ
ሞቶ፡ እኛ ስከው፡ ይቆኑ በቶ፡ የሃበረውን፡ እንዲዘላሁ፡ የሃሌው ሌ
ደክ፡ ቀጥሎ፡ ባከው፡ ገዳ፡ ገሳ ሃሳብ ታሰ፡ በ፡ መሰጠ፡ ይገኛል።

<p>ጠ"አ. ምዕራፍ ግጦ. የዕቅድ ፃፍ. ሌዌክ</p>	<p>ጠዘሌ. ሌ ፍ. ፍ. ፍ.</p>	<p>ጠ"ሀ. ምዕራፍ ግጦ. ምዕራፍ ፃፍ. ሌዌክ</p>	<p>የአገጥሎት ግጦ. ሌዌክ</p>	<p>የዘሌወጡ ግጦ. ሌዌክ</p>	<p>ቴንዥ ከተታ</p>
አአ	አ	ሀ	ህህሀ	ሀ	ዓታፍኛዕጉ. እግር. ለመጠቀሚያ.
በበ	በ	ላ	ለለ	ለ	ያጠረዙጉ. እግር. ለመጠቀሚያ.
ገገ	ገ	ሠሠ	ሐሐ	ሐ	በመዘቅዘቅፍ. በ፫እግሩ. ለመጠቀሚያ.
ባባ	ባ	ዳደ	ወወ	ወ	ወፋቀኛ. አተሮ. ለመጠቀሚያ.
ሀሀ	ሀኾ?	ጌ	ወ	ወ	" " " "
ወወ	ወ	ጎጎ	ረረ	ረ	ሌታጌ. ወደቀኛ. ለመጠቀሚያ. አዘዘግጦ. ወፋቀኛ. ለመጠቀሚያ. ጌ. ጌ. ጌ. ጌ. ጌ.
ጸጸ	ዘ	ሰ	ሰ	ሰ	ዘገገገገ. በመጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ.
ሠሠ	ሐ	ቀ	ቀ	ቀ	አከተከወጠጥጥ.
ሠሠሀ	ሣ	በ	በ	በ	አገገ. መጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ.
ዳዳወ	ጠ	አ	ተ	ተ	ተከጠጠጠጠ.
ዓዓ	ዖ	ሠሠ	ሣ	ሣ	ሌታጌ መጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ.
ሰሰ	ገ	ሰ	ሃ	ሃ	ሃገገገ. ለመጠቀሚያ. አከተከወጠጥጥ.
ገገ	ኮ	አአ	አሃ	አ	" " "
ዳደ	ወ	ሰ	ሰ	ሰ	" " "
ሃሃ	ሃ	ወ	ወ	ወ	" " "
ሰሰ	ሰ	ወ	ወ	ወ	ተከጠጠጠጠ
ወወ	ወ	ጸጸ	ዘ	ዘ	ሃገገገ. ለመጠቀሚያ. አከተከወጠጥጥ.
ወወ	ወ	ዓዓ	ዓ	ዓ	ዓተኛዕጉ. በሁከት. እግሩ. ለመጠቀሚያ.
ወወወ	ወ	ባባ	ገገ	ገ	አከተከወጠጥጥ
ወወ	ወ	ገ	ገ	ገ	ተከጠጠጠጠ.
ሠሠ	ሠ	ወዳዳ	ወዳዳ	ወ	ገገገገ. ለመጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ.
ሠሠ	ሠ	ወዳዳ	ወዳዳ	ወ	ላግቷግ. ለመጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ.
ሠሠ	ሠ	ወዳዳ	ወዳዳ	ወ	ተከጠጠጠጠ.
ሠሠ	ሠ	ወዳዳ	ወዳዳ	ወ	ላግቷግ. ለመጠቀሚያ. ለመጠቀሚያ.
ሠሠ	ሠ	ወዳዳ	ወዳዳ	ወ	ተከጠጠጠጠ.

እርዕስ

ሰከ ሌዊ. ገተመ ለገታን. ገታን. ስሁን. ደግሞ. ወደ.
 እርዕስ. እንረመዱ. እንኖር ሌሊር. አውግስጦስ. ዲክሚን. እን
 ደተረደቱ. እገላግላቸው. እርዕስ. ገታን. ሌዊ. የተወሰዱ.
 የቸው. ደግሞ. አመረዱት. እርዕስ. ገታን. ሌዊ. የተወሰዱ.
 ገታን. ገታን. ገታን. ገታን. እንደመዘዘን. እና ስተደደ.

የግሪክ ሌዊ	የኢትዮጵያ ገታን	የኢትዮጵያ ገታን	ማመኔንቻ
A	ፊ	አንድ	ደ መኅሰካካ
B	ቤ	ሁሉ	"
Γ	ገ	ሰን	"
Δ	ደ	አሌ	፫. ማዕዘን. አሌ. ማዕዘን. ገመድ.
E	ፎ	አምስት	ደ መኅሰካካ
Ϝ	ገ	ሰን	አቶ መኅሰካካ
Z	ገ	ሰን	ደ መኅሰካካ
H	ደ	ሰን	አቶ መኅሰካካ
Θ	ፆ	ዘጠኝ	"
I	ፆ	አራት	ደ መኅሰካካ
K	ፆ	ሐምሳ	አቶ መኅሰካካ
Λ	ፆ	ሰን	አንድ. ዘንግ. ገታን. ደግሞ ካካ
M	ፆ	አርባ	ጠ. ገታን. ደ መኅሰካካ
Ν	ፆ	ሐምሳ	አቶ መኅሰካካ
Ξ	ፆ	ሰን	ፋንታ. ደ መኅሰካካ
Ο	ፆ	ሰን	አቶ መኅሰካካ
Π	ፆ	ሰን	ደ መኅሰካካ
Ρ	ፆ	ዘጠኝ	አቶ መኅሰካካ
Φ	ፆ	መገ	"

በ፩ አሰን. ፲ ግሉት. አሐዘኙ. ወሰኖ. በ፯ ከ፲ በ፱
በቀር. የቀሩት. አሐዘኙ. በመኩ. ከግሪጥ. ሌዊኦኙ. ጋር
ይመሳሰላሉ. በ፩ አሰን. መቶ ልሊት. ያኩት. ግን. በ፲፱
በቀር. የቀሩት. ሁኩም. አይመሳሰሉም. ምናልባት. ሁኩ
ን. ከግሪጥ. ሌዊኦ. መወሰኖ. የቋሐፍ. ግሐቤትነታቸውን.
ክብር. ስከመገንግ. የዘመት. ከቃውንቶቻችን (አገሥላምኙ)
የቀሩትን. አሐዘኙ. ከአግባቸው. ሊገረው. ወይም. ከሌላ.
ወሰደው. ጤምረው. ይሆናሉ. በሌላቸው. ሌዊኦኙም. እን
ዲንደቸን. ወሰደው. ወደ አሐዘኑት. ከጤጠዎቻቸው.
ከምሳሌ. ፯ የገ.ን. ሐምሰ. ሣ የ'ው.ን ሌብእ. ሣ የ'ሀ.ን ሌብእ
፩ የ'ሊ.ን ሐምሰ. ፯ የ'ን. ሐምሰ. የ ግሪጥን 'ላ.ን እንመልከት
አሐዘኖ. ሌዊኦም. መከደ. እንዲኖረው. በአሐዘ. ካደና
ቃች. ስረዝ. እንዲኖረው. አድርገዋል

የእኛ ቀሩደ. ከቃውንት. ከሌኦኙ. አገርኙ. ሌዊኦ
ይልቅ. አሐዘኙ. የግሪጥን. ሌዊኦ. መርጠው. የወሰዱ
በኛ. ምንንደት. የአገሥላም. መንግሥት. ከክርስቶስ. ሌዊት.
በሌት. ቀደም. ገሎ. ከክርስቶስናም. በኋላ. የቋሐፍና. የሃ
ይመገዳት. የሠጠግኔ. ግንኙነት. አድርጎ. የነበረው. ከግሪጥ.
መንግሥትና. የነርሱን. ቋንቋ. ሠጠግኔ. በካቲን. ቋንቋው
ካይ. ዲርቦ. ከወረሰው. ከሮማ. መንግሥት. ጋር. ስከ
ሆነ. ነው. የዘደን. ጊዜ. ግሪጥ. (ድርፅ) እንዲላላ. እን
ግክዝኒ. በሰከጠነው. ዓከም. ላላፍፍ. ነበር.